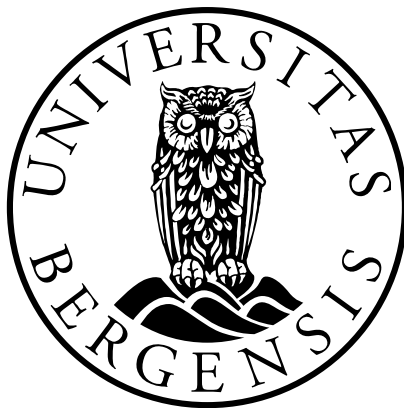

Kravet til årsakssammenheng i naturskadeerstatningsloven § 4

Kandidatnummer:
89

Antall ord:
14866

JUS399 Masteroppgave
Det juridiske fakultet

UNIVERSITETET I BERGEN

10. desember 2018

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	2
1 Innledning.....	4
1.1 Avhandlingens tema og siktemål.....	4
1.2 Nærmere om naturskadeerstatningsordningen.....	5
1.3 Naturulykke.....	7
1.4 Nærmere om årsakssammenheng.....	8
1.5 Overordnet om “direkte skyldes” og “nærliggende følge”.....	10
1.6 Tilnærming og rettskildesspørsmål.....	11
1.7 Fremstillingen videre.....	12
2 Årsakskravets historikk.....	13
2.1 1961-loven.....	13
2.2 1994-loven.....	14
2.3 2014-loven.....	18
2.4 Oppsummering.....	20
3 Naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd.....	22
3.1 Lovtekst og strukturen i punkt 3.....	22
3.2 De klare tilfeller.....	22
3.3 Storm.....	23
3.4 Flom.....	25
3.5 Skred.....	28
3.6 Kumulasjon av naturulykker som grunnlag for erstatning.....	30
4 Naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd.....	33
4.1 Innledning.....	33
4.1.1 Lovtekst og strukturen i punkt 4.....	33
4.1.2 Bakgrunn for bestemmelsen.....	33
4.1.3 “Følge”.....	34
4.1.4 “Særlige tilfeller”.....	34
4.1.5 “Hel eller delvis erstatning”.....	35
4.2 Hvordan skal “nærliggende” forstås.....	35
4.2.1 Innledning.....	35
4.2.2 Hva skal det legges vekt på i en vurdering av “nærliggende”.....	36

4.3	Retningslinjer for vurderingen av “nærliggende”	38
4.3.1	Innledning og tilnærming	38
4.3.2	Tilfeller med sammenblanding av årsaker	40
4.3.3	Tilfeller der naturulykken er den dominerende årsaksfaktoren	42
4.3.4	Tilfeller der naturulykken utgjør en mindre viktig del av årsaksbildet	45
4.3.5	Suksessive samvirkende årsaker	46
4.3.6	Oppsummering	49
5	Litteraturliste	51
6	Vedlegg	57

1 Innledning

1.1 Avhandlingens tema og siktemål

Naturulykker kan få store økonomiske konsekvenser for den som blir rammet. Dersom en storm jevner et hus med jorden, oppstår spørsmålet om hvem som skal dekke kostnadene ved å gjenopprette huset. I Norge er ansvar for skader som kan føres tilbake til naturulykker fordelt mellom: ¹

1) forsikringsselskapene, ting som er brannforsikret hos forsikringsselskapene er også forsikret mot naturskader, regulert i naturskadeforsikringsloven;²

2) naturskadeerstatningsfondet (også betegnet naturskadeerstatningsordningen), fondet er ansvarlig for de skader man ikke kan forsikre seg mot gjennom en alminnelig forsikringsordning,³ regulert i lov naturskadeerstatningsloven⁴ og;

3) eier av den skadde tingen; skader som faller utenfor ordningene i punkt 1) og punkt 2) er hver enkelt eier sitt ansvar og risiko, og må eventuelt forsikres gjennom en spesialavtale.

Det er ordningen som følger av 2), naturskadeerstatningsordningen, som er overordnet tema for denne avhandlingen. Ordningen innebærer at alle privatpersoner og selskaper kan søke om erstatning til staten etter naturskadeerstatningsordningen, og få innvilget erstatning dersom lovens vilkår er oppfylt.

Et av vilkårene for å få innvilget erstatning etter naturskadeerstatningsordningen er at skaden må ”direkte skyldes” en naturulykke jf. naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Dersom dette vilkåret er oppfylt foreligger en naturskade.⁵ Kravet om at skaden må «direkte skyldes» en naturulykke er et krav om årsakssammenheng⁶ mellom naturulykken og skaden. Kravet til

---

¹ Prop. 80 L (2013-2014) s. 10.

² Lov om naturskadeforsikring 16. juni 1989 nr. 70.

³ Se naturskadeerstatningsloven § 2 andre ledd. Gjenstander som ikke kan forsikres gjennom en alminnelig forsikringsordning er f.eks: gjerder i skog, jordbruk, kaier, veier, broer, moloer, frukttrær og bærbusker. Det er ved skade på disse gjenstandene at erstatning kan innvilges etter naturskadeerstatningsordningen.

⁴ Lov om erstatning for naturskader av 15. august 2014 nr. 59.

⁵ Begrepet ”naturskade” er altså skader som ”direkte skyldes” en naturulykke. I avhandlingen vil «skader som «direkte skyldes» naturulykke» blir brukt fremfor ”naturskade”.

⁶ Prop.80 L (2013-2014) s. 37 og Utredning ny naturskadelov 2008 s. 31 omtaler begge kravet om «direkte skyldes» som et krav om årsakssammenheng. Tilsvarende er lagt til grunn i etablert nemnds – og domstolpraksis se f.eks. Rt. 2011 s. 105.

årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden for at skaden skal kunne erstattes av staten er tema for denne avhandlingen.

”Direkte skyldes” er imidlertid ikke det eneste kravet til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden i naturskadeerstatningsloven § 4. Den 15. august 2014 vedtok Stortinget en ny hjemmel for å innvilge erstatning innenfor naturskadeerstatningsordningen. Bestemmelsen ble vedtatt som naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd. Bestemmelsen innebærer at erstatning kan innvilges i ”særlige tilfeller” hvor skaden er en ”nærliggende følge” av en naturulykke. Ettersom bestemmelsen i andre ledd kun kommer til anvendelse i ”særlige tilfeller” er den en unntaksregel.⁷ Hjemmelen trådte i kraft 1. januar 2017. Siden ikrafttredelsen har ikke bestemmelsen blitt benyttet av Landbruksdirektoratet, Klagenemnda for Naturskadesaker eller de ordinære domstolene som hjemmel for å innvilge erstatning.⁸ Dette gir et rettslig behov for å avklare det nærmere innholdet av “nærliggende” følge, og vil utgjøre avhandlingens siktemål.

Videre i innledningen skal det først gis ytterligere informasjon om naturskadeerstatningsordningen (1.2), mens det i punkt 1.3 gjennomgås hva som utgjør en naturulykke. En nærmere redegjørelse for kravet til årsakssammenheng generelt gis i punkt 1.4. I punkt 1.5 nevnes det noen overordnende betraktninger om kravene til årsakssammenheng i naturskadeerstatningsloven § 4. Tilnærming og rettskildesspørsmål i denne avhandlingen behandles i punkt 1.6. I punkt 1.7 gis det en oversikt over fremstillingen videre i avhandlingen.

1.2 Nærmere om naturskadeerstatningsordningen

Naturskadeerstatningsordningen er en lovfestet rettighetsordning. Dersom lovens vilkår er oppfylt, utløses erstatningsansvar for staten.

Naturskadeerstatningsordningen er en del av “det totale rammeverket som skal legge grunnlaget for samfunnssikkerhet og trygghetsfølelse i befolkningen”.⁹ Formålet med loven er

---

⁷ Prop.80 L (2013-2014) s. 38 og s. 58.

⁸ Se e-post fra Sandra Alnes i Landbruksdirektoratet, 18. oktober 2018, vedlegg I.

⁹ Prop.80 L (2013-2014) s. 10.

at skadelidte etter en naturulykke kan fortsette sin virksomhet.¹⁰ Virksomhet skal forstås vidt, slik at erstatning både kan ytes til privatpersoner og næringsdrivende.¹¹

I andre land (Sverige, Island, Storbritannia, Sveits, Frankrike og Spania) er utgangspunktet at naturskader dekkes gjennom private forsikringsordninger, hvor disse forsikringsordningene er utviklet i samarbeid med myndighetene. Noen av landene (Sverige og Sveits) har ordninger som har likhetstrekk med naturskadeerstatningsordningen i Norge.¹²

Naturskadeerstatningsordningen er i dag regulert i lov om erstatning for naturskader 15. august 2014 nr. 70 (heretter kalt "2014-loven") som trådte i kraft 1. januar 2017.¹³

2014-loven avløste lov om sikring mot og erstatning for naturskader 25. mars 1994 nr. 7 (heretter kalt "1994-loven"). 1994-loven avløste lov om sikring mot og erstatning for naturskader 9. juni 1961 nr. 24 (heretter kalt "1961-loven").

Det er kun kravet til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden som er tema for denne avhandlingen. Det er imidlertid flere vilkår som må være oppfylt for at erstatning etter naturskadeerstatningsloven skal kunne bli innvilget. Under dette punktet vil det derfor kort gjøres rede for vilkårene og for enkelte saksbehandlingsregler.

Erstatning ytes kun for skader på fast eiendom og løsøre i Norge.¹⁴ Skader som består i avling på rot, stormskader på skog eller rammer petroleumsvirksomhet kan ikke kreves erstattet gjennom naturskadeerstatningsloven.¹⁵

Privatpersoner og private selskaper uten statlig, kommunal eller fylkeskommunal tilknytning er de erstatningsberettigede etter naturskadeerstatningsloven.¹⁶

Søknad om erstatning må sendes til Landbruksdirektoratet innen tre måneder etter at skaden har skjedd.¹⁷ Landbruksdirektoratet avgjør i første instans om erstatning skal innvilges eller

---

¹⁰ Naturskadeerstatningsloven § 1.

¹¹ Prop. 80 L (2013-2014) s. 57.

¹² Prop. 80 L (2013-2014) s. 17. Et komparativt perspektiv vil utover det som er sagt her ikke anlegges i avhandlingen av hensyn til avhandlingens størrelse.

¹³ De tre lovene som regulerer (og har regulert) naturskadeerstatningsordningen har temmelig like offisielle korttitler. Disse er naturskadeerstatningsloven, naturskadeloven og naturskadeloven. Av pedagogiske årsaker har jeg valgt å kalle dem 2014-loven, 1994-loven og 1961-loven slik at de lett kan skilles fra hverandre.

¹⁴ Naturskadeerstatningsloven § 2 første ledd.

¹⁵ Naturskadeerstatningsloven § 2 tredje ledd, fjerde ledd og femte ledd.

¹⁶ Naturskadeerstatningsloven § 3.

¹⁷ Naturskadeerstatningsloven § 12.

ikke.¹⁸ Skadelidte kan klage på avgjørelsen fra Landbruksdirektoratet til Klagenemnda for Naturskadesaker.¹⁹ For å reise søksmål for domstolene om krav om erstatning etter naturskadeerstatningsloven, må skadelidte ha benyttet klageadgangen til Klagenemnda for Naturskadesaker.²⁰ Søksmål for domstolene må reises innen tre måneder etter at skadelidte har mottatt Klagenemndas vedtak.²¹

1.3 Naturulykke

Naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd bestemmer at en skade kun er en naturskade (og dermed erstatningsmessig) hvis den direkte skyldes en “naturulykke”. På tilsvarende måte må en skade være en nærliggende følge av en “naturulykke” etter naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd for å utgjøre en erstatningsmessig skade. I første ledd (tilsvarende gjelder for andre ledd) er det oppregnet enkelte naturfenomener som utgjør en “naturulykke”. Dette er flom, skred, storm, stormflo, vulkanutbrudd og jordskjelv. Oppregningen er ikke uttømmende jf. ordene “så som”.²² Dette innebærer at flere naturfenomener enn de som er oppregnet i § 4 første ledd kan utgjøre naturulykker i naturskadeerstatningslovens forstand. Proposisjonen til 2014-loven nevner flodbølge og meteornedslag som mulige naturulykker.²³

Begrepet “naturulykke” omfatter kun enkelthendelser som gjør skade. Skader som ordinære naturkrefter gjør over tid er ikke naturulykker.²⁴ Hvorvidt en “naturulykke” foreligger eller ikke er ikke i seg selv tema for denne avhandlingen. Imidlertid vil hva som utgjør en “naturulykke” være interessant i et årsaksperspektiv fordi erstatningsplikt for staten ikke utløses uten at en “naturulykke” er årsak til skaden.

Noen naturfenomener står i en særstilling. En gruppe består av nedbør og isgang. Denne gruppen er kun erstatningsbetingende når “særlige forhold” tilsier det jf. naturskadeerstatningsloven § 4 tredje ledd. En annen gruppe naturfenomener består av lyn, frost (tele) og tørke. Skader som denne andre gruppen naturfenomener gir ikke under noen omstendighet grunnlag for erstatning etter naturskadeerstatningordningen. Dette fulgte

---

¹⁸ Naturskadeerstatningsloven § 11.

¹⁹ Naturskadeerstatningsloven § 20.

²⁰ Naturskadeerstatningsloven § 22.

²¹ Naturskadeerstatningsloven § 22 første punktum.

²² Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

²³ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

²⁴ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

ekspisitt av § 4 andre ledd første punktum i 1994-loven, men fremgår ikke ekspisitt av någjeldende lov. Departementet mente at det ikke var nødvendig å presisere at lyn, frost (tele) og tørke var unntatt naturskadeerstatningsordningen i lovteksten, men tilsiktet ingen realitetsendring ved å utelate denne gruppen fra lovteksten.²⁵

1.4 Nærmere om årsakssammenheng

I den alminnelige erstatningsretten²⁶ er kravet til årsakssammenheng et grunnvilkår for erstatningsansvar.²⁷ Funksjonen til den alminnelige erstatningsrettens krav til årsakssammenheng i denne avhandlingen er først og fremst å bruke et kjent begrepsapparat til å forklare de årsaksproblemene som oppstår i relasjon til kravet til årsakssammenheng i naturskadeerstatningsloven § 4. For det andre er naturskadeerstatningsloven en erstatningsrettslig særlov. De erstatningsrettslige særlovene må suppleres med alminnelige erstatningsrettslige regler når særloven ikke regulerer de erstatningsrettslige spørsmålene fullt ut.²⁸

Kravet til årsakssammenheng består i at det skal være sammenheng mellom ansvarsgrunnlaget og skaden,²⁹ eller sagt på en annen måte; kravet til årsakssammenheng binder sammen den skadevoldende hendelsen og skaden eller tapet.³⁰ Konsekvensen av at kravet til årsakssammenheng ikke er oppfylt i det konkrete tilfellet er at den påståtte skadevolder, frifinnes og at skadelidte dermed ikke har krav på erstatning.

Kravet til årsakssammenheng i den alminnelige erstatningsretten er hjemlet i langvarig sedvane og rettspraksis.³¹

---

²⁵ Prop.80 L (2013-2014) s. 38.

²⁶ Den alminnelige erstatningsretten, også betegnet delikterstatningsretten, er en samlebetegnelse på de rettslige regler som regulerer erstatning utenfor kontraktsforhold. Se Hagstrøm og Stenvik, Erstatningsrett, 2015 s. 18 og Lødrup, Lærebok i Erstatningsrett, 2009 s. 55.

²⁷ Dette er sikker rett. Eksempelvis fremgår det av Nils Nygaard, Skade og Ansvar, 2007, s. 6:

«Årsakssammenheng mellom ansvarsgrunnlaget og realskaden er eit grunnvilkår (...) ved skadebot».

²⁸ Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 27.

²⁹ Nygaard (2007) s. 322.

³⁰ Trine Lise Wilhelmsen, Årsaksproblemer i erstatningsretten, 2011, s. 13.

³¹ Se Nygaard (2007) s. 322–382, Lødrup (2009) s. 325–406, Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 348–438 og Rt.1992 s. 64.

Innenfor den alminnelige erstatningsretten er det vanlig å dele kravet til årsakssammenheng inn i to kategorier, “faktisk årsakssammenheng” og “krav om adekvans”.³² Den første kategorien – at det foreligger faktisk årsakssammenheng – er et utslag av en rettferdsoppfatning.³³ Med dette menes at man kun skal bli ansvarlig for den skade man har forårsaket selv.³⁴

Kjernen i kravet om faktisk årsakssammenheng er i norsk rett betingelseslæren. Læren går ut på at en hendelse er en årsak til en skade om hendelsen var en “nødvendig betingelse” for skaden. Dette følger av rettspraksis og man hjemler gjerne læren i Rt.1992 s. 64 (P-pilledom II). I tillegg til kravet om “nødvendig betingelse”, er det et krav i norsk rett om at årsaken ikke utgjør en uvesentlig del av årsaksbildet.³⁵

Betingelseslæren gjelder også ved tilfeller hvor det er flere samvirkende årsaker til skaden. Dersom en årsak har vært en “nødvendig betingelse” for at skaden inntraff eller dens omfang, vil hver årsak (hver nødvendige betingelse) være årsak til *hele* skaden.³⁶

Til denne avhandlingens formål er det hensiktsmessig å fremheve at tilfellene med samvirkende årsaker kan deles i to grupper.³⁷ For det første omfatter det de tilfeller med *simultant* samvirkende årsaker (eller klassiske samvirkende årsaker) hvor årsakene inntreffer samtidig og sammen gjør skade noenlunde samtidig. For det andre omfatter det de tilfeller som gjerne betegnes *suksessivt* samvirkende årsaker hvor en årsak setter i gang den neste årsak som igjen gjør skade. Det kan også være flere enn to ledd. Sondringen har betydning for de retningslinjer som skal stilles under punkt 4.3.

Den andre kategorien – adekvanslæren (eller andre betegnelser som nevnt i fotnote 32) - inneholder regler som kan begrense et ellers eksisterende erstatningsansvar. Disse reglene tar

---

³² Fredrik Stang (1919) deler kravet til årsakssammenheng opp i «aarsaksforholdet» og «adekvæns». Kristen Andresen (1970) deler kravet til årsakssammenheng opp i «grunnkravet om at det rent faktisk foreligger årsakssammenheng» og «kravet til årsakssammenhengs påregnelighet og årsakssammenheng adekvans, skyld og skadens omfang». Peter Lødrup (2009) deler kravet til årsakssammenheng opp i «årsakssammenheng som vilkår for ansvar» og «grensen mot de ikke-erstatningsmessige følger av en skadevoldende handling». Nils Nygaard (2007) deler kravet til årsakssammenheng opp i «minstekrav om faktisk årsakssammenheng» og «rettsleg avgrensning i årsakssammenheng». Hagstrøm og Stenvik (2015) deler kravet til årsakssammenheng mellom ”årsakssammenheng” og ”adekvanslæren”.

³³ Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 348.

³⁴ Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 348.

³⁵ Rt.1992 s.64, Hagstrøm og Stenvik (2015) s.396-397 og Nygaard (2007) s.325.

³⁶ Se f.eks. Stang (1918) s. 9–10.

³⁷ Trine-Lise Wilhelmsen, Årsaksproblemer i erstatningsretten s. 32.

sikte på å begrense et erstatningsansvar av hensyn til skadevolder fordi skadene blant annet er for fjerne, avledete eller uventede.³⁸

Innholdet av adekvanslæren vil bli nærmere kommentert og benyttet for å fastlegge innholdet av rettsvilkåret “nærliggende” under punkt 4.2 og 4.3.

Det er imidlertid ikke alltid noen klar grense mellom de to kategoriene av årsakssammenheng, selv om begge to utgjør kumulative vilkår for erstatningsansvar.³⁹ At grensen ikke er klar vil illustreres under punkt 4.3 hvor simultant samvirkende årsaker og suksessivt samvirkende årsaker trekkes inn for å nyansere vurderingen av “nærliggende” følge.

1.5 Overordnet om “direkte skyldes” og “nærliggende følge”

“Direkte skyldes” og “nærliggende følge” er lovfestede krav til årsakssammenheng.⁴⁰

Avhandlingens fokus ligger på “direkte” og “nærliggende”, som kan kategorieres i den andre kategorien av årsakssammenheng ovenfor i punkt 1.4, altså krav om adekvans eller rettslig avgrensning i årsakssammenheng. “Skyldes” og “følge” kan kategoriseres i den første kategorien, altså at det må foreligge faktisk årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden. Denne kategoriseringen legges til grunn for avhandlingen. Som nevnt ovenfor i punkt 1.4 er det imidlertid ikke alltid noe klart skille mellom de to kategoriene av årsakssammenheng, slik at både “skyldes” og “følge” vil nevnes underveis i avhandlingen. Utgangspunktet er likevel at “skyldes” og “direkte” er to kumulative vilkår, på tilsvarende måte som “nærliggende” og “følge” er to kumulative vilkår.

Allerede her vil det av hensyn til avhandlingens oppbygning, drøftes hvordan “skyldes” skal forstås.

“Skyldes” tilsier at det må være en sammenheng mellom naturulykken og skaden.

Sivilombudsmannens har uttalt: “Lovens bruk av begrepet “skyldes”, gir uttrykk for et krav til årsaksforholdene”.⁴¹ Når en erstatningsrettslig særlov opererer med erstatningsrettslige

---

³⁸ Nygaard (2007) s. 352.

³⁹ Nygaard (2007) s. 353 og 357-358.

⁴⁰ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

⁴¹ Somb-2003-96.

begreper, må de suppleres av den alminnelige erstatningsretten. En rekke erstatningsrettslige særlover opererer med et krav til årsakssammenheng f.eks. skadeerstatningsloven § 2-1 som bestemmer at skadene må “voldes” av arbeidstaker og aksjeloven § 17-1 som bestemmer at skadene må være “voldt” under utførelse av arbeid eller verv for selskapet. Hagstrøm og Stenvik s.353 - 354 legger til grunn at dette er henvisning til «alminnelige, ulovfestede årsakskrav», altså betingelseslæren. Etter min mening må “skyldes” forstås på samme måte som i den alminnelige erstatningsretten. Dette innebærer at betingelseslæren er styrende for om en skade “skyldes” en naturulykke. Denne forståelsen av “skyldes” legges til grunn der “skyldes” i sammenheng med naturskadeerstatningsloven § 4 er nevnt. Nærmere om “skyldes” i relasjon til noen av naturulykkene følger av punkt 3.3, 3.4 og 3.5.

I punkt 4.1.3 vil “følge” forklares.

1.6 Tilnærming og rettskildesspørsmål

Denne avhandlingen skal benytte seg av alminnelig juridisk metode, slik den er utviklet i samspill mellom juridisk teori og Høyesterettspraksis. Til forskjell fra den juridiske metoden som benyttes av domstolene til å løse enkeltproblemer, skal denne avhandlingen ta sikte på å gjøre rede for innholdet av lovvilkår på mer generelt grunnlag. De retningslinjer som skal oppstilles under punkt 4 er utpreget rettsdogmatiske, i den forstand at de er generelle og tar sikte på å kategorisere en rekke typetilfeller.⁴²

For å beskrive de problemstillinger som oppstår i relasjon til kravet om årsakssammenheng i naturskadeerstatningsloven § 4, vil et system med piler og årsaksledd benyttes. Dette kan illustreres slik:

Storm --- > Storm setter en båt i bevegelse --- > Båten gjør skade på en kai.

En årsak setter altså i gang en annen årsak som igjen gjør skade. Pilene tar sikte på å illustrere dette. Med årsaksledd menes at det foreligger et ledd (båten) mellom stormen og skaden på kaien. I denne avhandlingen betegnes denne illustrasjonen et hendelsesforløp.

---

⁴² For skillet mellom en praktikers og en rettsviter sin tilnærming til juridisk metode se Mæhle, Synne, ”Gjelder det andre regler for rettslig argumentasjon i rettsdogmatikken enn for domstolene”, *Jussens Venner* 2004 s. 329 - 342, Askeland, Bjarte, ”Om rettsdogmatisk metode og sammenligning”, *Undring og erkjennelse: Festskrift til Jan Fridthjof Bernt*, 2013 s. 15-25, Graver, Hans Petter «Vanlig juridisk metode? Om rettsdogmatikken som juridisk sjanger», *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 2008 s. 1-30.

Noen rettskildesspørsmål som er særpreget for denne avhandlingen kommenteres kort i det følgende.

Kravet om at skaden må “direkte skyldes” en naturulykke for at skaden skal kunne dekkes gjennom naturskadeerstatningsordningen er uendret fra 1961 og frem til i dag. Da 1994-loven og 2014-loven ble vedtatt, var det ikke tilsiktet noen endring i kravet til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden. Derfor er rettskilder knyttet til 1961-loven og 1994-loven av relevans for de vurderinger som skal gjøres etter den gjeldende 2014-loven.

Praksis fra Klagenemnda for Naturskadesaker (heretter “Klagenemnda”) vil bli brukt i denne avhandlingen til illustrasjon og som rettskilde for å forstå innholdet av “direkte skyldes” og “nærliggende følge”. Det eksisterer mye praksis fra Klagenemnda, og ikke så mye praksis fra de ordinære domstolene. Praksis fra Klagenemnda utgjør derfor en viktig rettskilde på dette området. Den rettskildemessige vekten av praksis fra en Klagenemnd er i utgangspunktet begrenset ettersom det ikke knytter seg noen autoritetsbetrakninger til deres vedtak. Konsistent nemndspraksis vil imidlertid kunne ha betydelig rettskildemessig vekt.⁴³

1.7 Fremstillingen videre

Under punkt 2 skal det gis en kronologisk oversikt over hvordan “direkte skyldes” har blitt forstått fra den første naturskadelov ble vedtatt (9. juni 1961) og frem til i dag. Dette punktet tar sikte på å konkludere med hvordan “direkte skyldes” i dag skal forstås.

Avhandlingens punkt 3 vil gi en gjennomgang av ”direkte skyldes” i relasjon til noen av de ulike naturulykkene. Problemstillinger som er typiske for den enkelte naturulykke vil fremheves. Formålet med punkt 3 er også å gi en oversikt over og systematisere kravet til årsakssammenheng i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd.

Både punkt 2 og 3 har i tillegg som formål og legge til rette for avhandlingens siktemål, som er å gi retningslinjer for vurderingen av ”nærliggende følge” i punkt 4, ved å presentere hendelsesforløp som har oppstått i relasjon til naturskadeerstatningsordningen.

I punkt 4 er ”nærliggende følge” tema.

---

⁴³ Eckhoff, Rettskildelære, 2001 s. 230-233.

2 Årsakskravets historikk

2.1 1961-loven

Lov om sikring mot og erstatning for naturskader ble vedtatt 9.juni 1961 (heretter kalt "1961-loven"). Naturskade ble i lovens § 5 definert som "skade som direkte skyldes naturulykke, såsom skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv, vulkanutbrudd eller lignende". Det var altså allerede i 1961 en forutsetning for erstatning at skadelidtes tap var en "direkte" følge av en naturulykken.

I forarbeidene ble det sagt følgende om kravet til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden:⁴⁴

«Skaden må være voldt umiddelbart ved naturulykke. Fjernere følger av ulykken kommer ikke i betraktning, f.eks. skade på varer som må lagres ute fordi lagerhuset er ødelagt av ras».

Lovgiver så for seg et strengt krav til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden ved at ordet "umiddelbart" ble benyttet. Samtidig er eksempelet som forarbeidene gir et tilfelle der det er stor avstand mellom naturulykken og skaden. I eksempelet er det to årsaker (flytting av varene og en destruerende årsak) mellom naturulykken og skaden. I tillegg kan det gå lang tid fra raset inntreffer til varene blir skadet. Hvordan "direkte" skyldes skal forstås når det er kortere avstand mellom naturulykken og skaden f.eks når et tre velter under storm og gjør skade løses ikke av nevnte forarbeidsuttalelse.

Da NUT 1959:2 ble sendt på høring, ble det kommentert fra flere instanser at det generelt er uheldig med så kategoriske regler for når erstatning skal gis.⁴⁵ Instansene mente at hvorvidt erstatning skulle ytes burde bero på rimelighetsbetraktninger. Departementet endret ikke ordlyden i § 5 basert på disse tilbakemeldingene.

Det ble foretatt noen endringer i 1961-loven ved en mindre lovrevisjon i 1979, men endringene hadde ingen innvirkning på kravet til årsakssammenheng.⁴⁶

---

⁴⁴ NUT 1959: 2 s. 50.

⁴⁵ Ot.prp.nr.36 (1960-61) s. 13. Instansene som kommenterte utvalgets forslag på dette punkt var fylkesmannen i Telemark, Vestfold landbruksselskap og Hordaland landbruksselskap.

⁴⁶ Forarbeidene til disse endringene er NOU 1974:9 og Ot.prp.nr.46 (1978-1979).

2.2 1994-loven

Utover 80-tallet og på starten 90-tallet ble det av departementet ansett nødvendig med en gjennomgang av 1961-loven.⁴⁷ Dette resulterte i Ot.prp.nr.12 (1993-1994) som igjen resulterte i Lov om sikring mot naturskader (naturskadeloven) (heretter 1994-loven). Ordlyden i 1961-loven § 5 ble ikke endret ved vedtakelse av 1994-loven, men stod i 1994-loven som § 4. Det ble imidlertid i forarbeidene foretatt en rekke interessante overveielser vedrørende kravet om at skaden må «direkte skyldes» en naturulykke.⁴⁸ Disse beskrives i det følgende med enkelte egne betraktninger.

For det første har skader som har oppstått på følgende måte ikke blitt erstattet etter 1961-loven:

Storm --- > Regnvær --- > Skade på bygning.⁴⁹

Grunnen til at skadene ikke har gitt grunnlag for erstatning er at skadene ikke ”direkte skyldes” en naturulykke. I dette tilfelle er storm den aktuelle naturulykken. Skadene ”skyldes” stormen og regnværet, men den «direkte» årsaken til skaden er regnværet. Dermed kan ikke skadene bli dekket gjennom naturskadeerstatningsordningen. En slik fortolkning av «direkte» skyldes er en streng fortolkning fordi tolkningen innebærer at kun de objektene som «direkte» blir berørt av en naturulykke som kan gi grunnlag for erstatning.

I tiden frem til denne proposisjonen hadde «direkte» skyldes i praksis blitt forstått med en slik streng fortolkning. Departementet mente imidlertid på bakgrunn av en sammenligning mellom eksempelet som ble gitt i NUT 1959:2 s.50 (som er presentert ovenfor i punkt 2.1) og eksempelet ovenfor der regn under storm gjør skade på bygning, at lovgiver muligens ikke hadde sett for seg en så streng forståelse av «direkte» skyldes.⁵⁰ Eksempelet fra NUT 1959:2 var at skader på varer som må lagres ute fordi lagerhuset er ødelagt av ras. I dette eksempelet er skaden på varene fjernere fra naturulykken enn i eksempelet med regnvær under storm som gjør skade på bygning, fordi det går lenger tid fra raset til skaden på varene enn fra stormen til skaden på bygningen. I tillegg er det en menneskelig handling i eksempelet fra NUT 1959:2

---

⁴⁷ Ot.prp.nr.12 (1993-1994) s. 7.

⁴⁸ Ot.prp.nr.12 (1993-1994) s. 25.

⁴⁹ Hvorvidt skadene etter et slikt hendelsesforløp gir grunnlag for erstatning etter naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd blir vurdert under punkt 4.3.2.

⁵⁰ Ot.prp.nr.12 (1993-1994) s. 25.

som gjør at skaden kan realisere seg, dette er ikke tilfelle når regnværet gjør skade på bygningen under storm.

Departementet oppstiller på denne bakgrunn to vilkår, for at kravet til årsakssammenheng skal være oppfylt. Det kan altså tyde på at departementet mener at fortolkningen av ”direkte” muligens har vært for streng. De to vilkårene er:

- 1) Den oppståtte skade ikke er tenkelig uten den sekundære årsak og;
- 2) Årsaksforholdet ikke er påvirket av andre begivenheter i mellomtiden.

Når departementet referer til den sekundære årsak i vilkår 1) menes naturulykken, altså stormen i eksempelet nevnt ovenfor og raset i eksempelet fra NUT 1959:2. Sagt på en annen måte må vilkår 1) forstås slik at dersom skaden kunne ha oppstått uten naturulykken, er erstatning utelukket. Selv om vilkåret departementet presenterer er kronglete formulert, må realiteten i vilkåret etter min tolkning være det samme som innholdet av betingelseslæren. Dersom naturulykken ikke er en ”nødvendig betingelse” for skaden er erstatning i alle tilfeller utelukket.

Vilkår 2 tar sikte på de tilfeller der en menneskelig handling gjør at skaden lettere kan oppstå eller oppstår i det hele tatt. Departementet bruker som eksempel at varene blir flyttet utendørs slik som i eksempelet fra NUT 1959:2.

Etter en tolkning av forarbeidene er det noe uklart etter min mening om departementet mener at disse to vilkårene utgjør gjeldende rett, at de to vilkårene bør utgjøre gjeldende rett eller om departementet vurderer om de skal gjøre to vilkårene til gjeldende rett gjennom lovendring.

Sistnevnte alternativ kan sies å være det mest nærliggende. Dette skyldes at departementet uttaler:

«Den praksis som har vært ført på dette punkt er imidlertid både fast og langvarig, og ny praksis bør derfor i tilfelle innføres ved lovendring. Dette kan gjøres ved å sløyfe ordet «direkte» slik at spørsmålet om skaden «skyldes» den ene eller annen begivenhet måtte avgjøres på tilsvarende måte som innen erstatningsretten, eventuelt ved at det til dette begrepet knyttes kvalitetskrav som «utvilsomt», «klart» e.l.»⁵¹

---

⁵¹ Ot.prp.nr.12 (1993-1994) s. 25.

Departementet landet imidlertid på å videreføre kravet om at skaden må «direkte skyldes» en naturulykke for at erstatningsansvar for staten skal foreligge. Det var tre grunner til dette:

*«For det første sammenhengen med de tilsvarende regler i forsikringslovgivningen (se lov om naturskadeforsikring av 16. juni 1989 nr. 70 § 1). For det andre fordi den praksis som føres på grunnlag av gjeldende lov i de fleste tilfelle gir rimelige resultater, og for det tredje fordi en oppmyking vil kunne lede til utgifter for det offentlige av en størrelsesorden som det er vanskelig å ha noen mening om».*⁵²

Ved vedtakelsen av 1994-loven legger altså lovgiver opp til et strengt krav til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden. Det er kun de objekter som blir «direkte» berørt av naturulykken og dermed skadet som kan erstattes gjennom naturskadeerstatningsordningen.

I 2003 ga imidlertid Sivilombudsmannen v/ Arne Fliflet en uttalelse om årsakskravet i 1994-loven § 4⁵³, hvor kravet til årsakssammenheng blir tolket mildere enn det som proposisjonen til 1994-loven legger opp til. Saken begynte med at skadelidte fremsatte krav om erstatning for ødelagte innretninger i tilknytning til en jordbæråker. Innretningene ble ødelagt av et tre som veltet under en storm. Hendelsesforløpet kan illustreres slik:

Storm --- > Storm velter tre --- > Tre gjør skade på innretninger i tilknytning til jordbæråker.

Statens Naturskadefond avsto erstatningskravet med den begrunnelse at skaden kunne vært dekket gjennom en alminnelig forsikringsordning. Skadelidte påklaget avslaget til Ankenemnda og viste til erklæring fra forsikringsselskapet om at skadene ikke kunne dekkes gjennom alminnelig forsikringsordning.⁵⁴ Ankenemnda avsto klagen med den begrunnelse at stormen (naturulykken) ikke var den «direkte» årsaken til de ødelagte innretningene. Det var treet som var den «direkte» årsaken til skaden på innretningene. Ankenemnda sitt avslag ble deretter bragt inn for Sivilombudsmannen av skadelidte.

Sivilombudsmannen presenterte spørsmålet slik:

«Spørsmålet er om skadene på innretningene «direkte skyldes» stormen. I og med at det ikke er opplyst å foreligge noen andre årsaksfaktorer, blir spørsmålet om vilkåret

---

⁵² Ot.prp.nr.12 (1993-1994) s. 25.

⁵³ Somb-2003-96 s. 304.

⁵⁴ Etter 1994-loven avgjorde Statens Naturskadefond v/ Fondstyret i første instans søknader om erstatning jf. 1994-loven §§ 1-2. Klageinstansen het Ankenemnda jf. 1994-loven § 18. I dag (etter 2014-loven) er Landbruksdirektoratet første instans for søkander om erstatning, mens Klagenemnda for Naturskadesaker er klageinstans.

avskjærer enhver skade som ligger ut i en årsaksrekke eller virkningskjede, ved at det utelukkende er den umiddelbare virkningen av naturulykken som dekkes».

Sagt med andre ord er spørsmålet hvor strengt ”direkte” skal forstås. Sivilombudsmannen konstaterer først at ”skyldes” gir uttrykk for et krav til årsakssammenheng, mens «direkte» forstås som noe som avgrenser mot indirekte skader eller når naturulykken utgjør en mer perifer årsak i et sammensatt årsaksbilde eller en lengre årsaksrekkefølge. Det hevdes altså at det gjelder et kvalifisert krav til årsakssammenheng. Deretter oppstiller Sivilombudsmannen en retningslinje om at erstatning ikke ytes dersom skaden også kan føres tilbake til andre årsaksfaktorer enn naturulykken. Derimot når naturulykken er den eneste relevante årsaksfaktoren, mener Sivilombudsmannen det anstrengt i forhold til ordlyden at erstatning begrenses bare til skader som er umiddelbare følgene av naturulykken. Etter denne fortolkningen av ”direkte” mener Sivilombudsmannen at Ankenemnda har anlagt en for streng forståelse av ”direkte” skyldes.

Ankenemnda hadde til støtte for sin strenge fortolkning vist til sin egen faste praksis som grunnlag for å nekte erstatning. Sivilombudsmannen mente at den praksis som Ankenemnda viser til gjelder tilfeller med et mer sammensatt årsaksbilde, og er enig i at det bør foreligge en streng praksis i tilfeller med samvirkende årsaker. Praksisen illustrerer i følge Sivilombudsmannen imidlertid ikke at enhver skade som ligger ute i en virkningskjede eller årsaksrekke skal avskjæres. Sivilombudsmannen ba på denne bakgrunn om at ankenemnda tok opp saken til ny vurdering hvor Sivilombudsmannens merknader om årsakskravet ble tatt til etterretning. Etter min tolkning av uttalelsen mener Sivilombudsmannen at den konkrete skaden «direkte skyldes» storm og at Ankenemnda dermed bør innvilge erstatning.

Etter Sivilombudsmannens uttalelse fulgte ikke Ankenemnda anbefalingen gitt av Sivilombudsmannen om å innvilge erstatning i den konkrete saken. Ankenemnda viste fortsatt til at deres praksis har vært konsekvent hva gjelder fortolkning av ”direkte” skyldes. Derfor inviterte Sivilombudsmannen Ankenemnda på et møte på ombudsmannens kontor.⁵⁵ Møtet ble holdt 15. desember 2006 og resulterte i at Sivilombudsmannen avsluttet saken. Dette innebar at Sivilombudsmannen frafalt sin anbefaling om å innvilge erstatning i den konkrete sak fordi det ble konkludert med at praksisen hos Ankenemnda ikke var i strid med lovens ordlyd – ”direkte”. Sivilombudsmannen bemerket imidlertid at Ankenemnda sin praksis om å utelukke enhver skade som ligger ute i en årsaksrekke eller virkningskjede som «en nokså

---

⁵⁵ Se vedlegg 2 – Brev til Ankenemnda for Statens Naturskadefond av 31. august 2005.

restriktiv forståelse av naturskadelovens ordlyd».⁵⁶ Sivilombudsmannens tolkning av Ankenemnda sin praksis er hovedbegrunnelse for at naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd ble vedtatt.⁵⁷

2.3 2014-loven

I 2008 utarbeidet Statens Landbruksforvaltning en utredning som skulle danne grunnlag for ny naturskadeerstatningslov.⁵⁸ Bakgrunnen for utredningen var et generelt ønske om å gjennomgå dagjeldende naturskadeerstatningsordning i lys av endrede samfunnsforhold, særlig med tanke på økt fokus på beredskap, sikkerhet og klimautfordringer.⁵⁹ I denne utredningen ble gjeldende rett gjennomgått⁶⁰ og Statens Landbruksforvaltning foretok i tillegg en vurdering av hva som bør være innholdet av «direkte skyldes» i en ny lov.⁶¹

Statens Landbruksforvaltning oppsummerer gjeldende rett ved å si at årsakskravet etter 1994-loven er strengere enn årsakskravet i den alminnelige erstatningsretten. I tillegg vises det til – i tråd med Ankenemndas praksis og propoisjonen til 1994-loven - at det kun er de skader som blir «direkte» forårsaket av en naturulykke som erstattes, slik at nært avledete skader blir holdt utenfor lovens dekningsområde.⁶²

Når det gjaldt den fremtidige naturskadeerstatningsloven, anbefalte Statens Landbruksforvaltning at forståelsen av «direkte»-begrepet som Ankenemnda og propisjonen til 1994-loven legger til grunn videreføres i ny lov.⁶³

26. januar 2011 avsa Høyesterett en dom hvor tema var erstatningsutmålingen etter 1994-loven § 10.⁶⁴ Spørsmålet for Høyesterett var om erstatningen skulle begrenses til tapt bruksverdi for skadelidte eller også om tapt flomvern skulle inkluderes i erstatningen. Høyesterett konkluderte med at det kun var tapt bruksverdi som skulle erstattes, og begrunnet konklusjonen med blant annet det strenge årsakskravet etter 1994-loven § 4.⁶⁵ Høyesterett

---

⁵⁶ Se vedlegg 3 - Brev til Ankenemnda for Statens Naturskadefond av 06. februar 2006.

⁵⁷ Se mer om dette nedenfor 4.1.2.

⁵⁸ Utredningen er ikke med i NOU-serien og har dermed ikke en NOU-referanse. Utredningen er bare kalt «Utredning ny naturskadelov 2008».

⁵⁹ Utredning ny naturskadelov 2008 s. 17-20.

⁶⁰ Utredning ny naturskadelov 2008 s. 31-33 gir en oversikt over innholdet av «direkte skyldes» i 1994-loven.

⁶¹ Utredning ny naturskadelov 2008 s. 133-135.

⁶² Utredning ny naturskadelov 2008 s. 31 og s.133.

⁶³ Utredning ny naturskadelov 2008 s. 133.

⁶⁴ Rt.2011 s. 105.

⁶⁵ Rt. 2011 s. 105 avsnitt 45.

viste til overveielsene som var foretatt i propoisjonen til 1994-loven der «direkte» ble vurdert sløffet.⁶⁶ Selv om årsakskravet i 1994-loven ikke var det Høyesterett vurderte og den rettskildemessige vekten til Høyesterett sin uttalelse dermed må reduseres noe, legger Høyesterett sin autoritet bak at årsakskravet i naturskadeloven er strengere enn den alminnelige erstatningsretten og at det kun er «direkte» følger av en naturulykke som skal erstattes etter 1994-loven.

Statens Landbruksforvaltning sin utredning i 2008 dannet bakgrunnen for at Landbruks- og Matdepartementet (heretter ”departementet”) i 2014 avga forslag til ny naturskadeerstatningslov.⁶⁷ I denne propoisjonen foreslår departementet at skaden må «direkte» skyldes en naturulykke som et vilkår for erstatning ved naturskade i tråd med utredningen fra 2008. Departementet legger også til grunn den samme forståelsen av årsakskravet som Statens Landbruksforvaltning gjorde i sin utredning.⁶⁸ I tillegg foreslår departementet en snever unntaksregel fra kravet om at skaden må «direkte skyldes» en naturulykke for å «unngå svært urimelige resultater». Unntaksreglen ble foreslått som naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd. Unntaket kommer til anvendelse bare i ”særlige tilfeller” når skaden er en ”nærliggende følge” av naturulykken.⁶⁹

12. desember 2014 avsa Frostating Lagmannsrett en dom av interesse for forståelsen av «direkte skyldes». Spørsmålet i saken var om skader på gjerder som skyldtes at et tre veltet over gjerdene under orkanen Dagmar 25. desember 2011 var skader som «direkte» skyldtes storm.⁷⁰ Dagmar utgjør storm og storm utgjør en naturulykke i 1994-lovens § 4 forstand.

Hendelsesforløpet kan illustreres slik:

Storm --- > Storm veltet tre --- > Tre ødelegger gjerder.

Lagmannsretten formulerte spørsmålet i saken om skadene på gjerdene «direkte skyldes» orkanen, slik at kravet om årsakssammenheng er oppfylt eller om vilkåret «direkte» avskjærer enhver skade som ligger ute i en årsaksrekke eller virkningskjede. Lagmannsretten

---

⁶⁶ Rt. 2011 s.105 avsnitt 44.

⁶⁷ Prop.80 L (2013-2014).

⁶⁸ Prop.80 L (2013-2014) s. 38 og s.58.

⁶⁹ Nærmere om bakgrunnen for bestemmelsen under i punkt 4.1.2.

⁷⁰ LF-2014-49738.

konkluderte med at skadene på gjerdet ikke «direkte skyldes» en naturulykke og at erstatning dermed var utelukket.⁷¹

Begrunnelsen til lagmannsretten var at ordlyden tilsa en streng forståelse av kravet til årsakssammenheng. Videre ble det vist til at det i proposisjonen til 1994-loven ble vurdert å fjerne vilkåret ”direkte”. Ettersom lovgiver ikke valgte å fjerne ”direkte” viser det at lovgiver ønsker et strengt årsakskrav.⁷²

I tillegg fremholdt lagmannsretten at naturskadeerstatningsordningen er positivt avgrenset og en slik rettighetsordning bør kun endres av Stortinget som bevilgende myndighet, og ikke av domstolene. Dersom det lempes på kravet til årsakssammenheng av domstolene, vil staten derfor bli erstatningsansvarlig for mer enn det som er tiltenkt med ordningen.⁷³

Lagmannsretten konkluderte med at rettskildene ikke ga grunnlag for å tolke ”direkte” skyldes så liberalt at erstatning ytes når det er treet og ikke orkanen som er den ”direkte” årsaken til skaden på gjerdene.⁷⁴

Lagmannsretten nevnte imidlertid at § 4 andre ledd i 2014-loven mest sannsynlig ville ha medført at skadene på gjerdet kunne gitt grunnlag for erstatning.⁷⁵ Ettersom loven ikke hadde trådt i kraft⁷⁶ da dommen ble avsagt og 1994-loven ikke hadde en tilsvarende bestemmelse, ble resultatet at skadene på gjerdene ikke kunne erstattes.

1. januar 2017 trådte ny naturskadeerstatningslov i kraft og ordlyden i § 4 første og andre ledd var i tråd med proposisjonens forslag.⁷⁷

2.4 Oppsummering

Etter gjeldende naturskadeerstatningslov er kravet til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden at skaden må “direkte skyldes” en naturulykke. Dette kravet har stått

---

⁷¹ LF-2014-49738 avsnitt 10 under «Lagmannsrettens vurdering».

⁷² LF-2014-49738 avsnitt 11 under «Lagmannsrettens vurdering».

⁷³ LF-2014-49738 avsnitt 13 under «Lagmannsrettens vurdering».

⁷⁴ LF-2014-49738 avsnitt 14 under «Lagmannsrettens vurdering».

⁷⁵ Ettersom denne uttalelsen ikke var nødvendig for resultatet, må den anses som et obiter dictum uten nevneverdig rettskildemessig vekt, se Car August Fleischer, Rettskilder og juridisk metode, 1998 s. 189-190. Hvorvidt uttalelsen til Lagmannsretten er riktig, uavhengig av dens rettskildemessige vekt, vurderes under i punkt 4.3.5.

⁷⁶ Loven trådte i kraft 1. januar 2017.

⁷⁷ Innst. 245 L (2013-2014) og Lovvedtak 94 (2013-2014).

uendret fra 1961 og frem til i dag. Kravet til årsakssammenheng innebærer for det første at skaden må “skyldes” en naturulykke. Dette gir en anvisning på at naturulykken må være en “nødvendig betingelse” for skaden, slik som betingelseslæren i den alminnelige erstatningsretten lyder.

For det andre må skaden “direkte” skyldes en naturulykke. Som illustrert i denne gjennomgangen under punkt 2, har det vært delte meninger om hvordan dette kravet skal forstås. I dag kan imidlertid gjeldende rett beskrives slik at naturulykken må oppnå fysisk kontakt med den gjenstand som det søkes erstatning for, for at denne skaden skal kunne kreves erstattet med hjemmel i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Med andre ord kreves det altså “direkte” kontakt mellom naturulykken og skaden.

3 Naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd

3.1 Lovtekst og strukturen i punkt 3

Naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd lyder:

“Erstatning ytes ved naturskade som direkte skyldes naturulykke, så som skred, storm, flom, stormflo, jordskjelv og vulkanutbrudd.”

Under punkt 2 har forståelsen av “direkte skyldes” i stor utstrekning blitt klarlagt. Dette punktet skal gå nærmere inn på naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd, ved at det ses nærmere på ulike naturulykker, deres særtrekk og problemstillinger som er typiske for den enkelte naturulykke hva gjelder kravet til årsakssammenheng (punkt 3.3, 3.4 og 3.5). I punkt 3.6 skal det vurderes om det er adgang til å kumulere naturulykker som grunnlag for erstatning.

Først skal det gjøres rede for tilfeller som gjelder uavhengig av hvilken naturulykke som skadelidte mener har utløst skaden, og som til dels blir repetisjon av det som fremgår av punkt 2.

3.2 De klare tilfeller

Dersom en naturulykke skader produksjonsutstyr hos en bedrift som medfører at bedriften misligholder sine forpliktelser overfor en kunde, blir spørsmålet om erstatningsansvaret overfor kunder er skader som «direkte skyldes» en naturulykke. Hendelsesforløpet kan illustreres slik:

Naturulykke --- > Skader produksjonsutstyr hos en bedrift --- > Bedriften får ikke produsert i det omfang de trenger for å oppfylle en kontrakt med en kunde --- > Bedriften blir erstatningsansvarlig overfor kunden.⁷⁸

---

⁷⁸ Denne skaden kan muligens forsikres gjennom en alminnelig forsikringsordning, slik at skaden uansett ikke kan erstattes gjennom naturskadeerstatningsordningen selv om årsakravet er oppfylt jf. 2014-loven § 2 andre ledd. Betrakningene rundt årsakskravet i en slik situasjon gjør seg fortsatt gjeldende.

Bedriftens erstatningsansvar overfor kunden «skyldes» naturulykken ettersom dersom naturulykken tenkes borte, hadde ikke erstatningsansvaret oppstått. Betingelseslæren er dermed oppfylt, og naturulykken utgjør en ikke uvesentlig del av årsaksbildet.⁷⁹

Ordlyden «direkte» - i tråd med det som er konkludert med under punkt 2 - stenger imidlertid for disse tap fordi den «direkte» årsaken til tapet var at bedriften ikke overholdt sine kontraktsrettslige forpliktelse overfor kunden, og det var dermed ikke en naturulykke som var den ”direkte årsak” til skaden. Samme løsning følger av forarbeidene, som uttaler at:

«Det er verken hjemmel eller praksis for å tilkjenne erstatning for følgetap som driftstap, driftsulempe, utgifter til å leie eiendom til å drive virksomheten i påvente av gjenoppretting etc. i naturskadeloven (...).»⁸⁰

Erstatning kan altså heller ikke kreves etter naturskadeerstatningsordningen dersom bedriften lider omsetningstap fordi en naturulykke har gjort at omsetningen synker. Det er heller ikke mulig for den skadelidte i kontraktsforholdet, altså kunden i hendelsesforløpet ovenfor, å få erstattet sine tap etter naturskadeerstatningsordningen.

3.3 Storm

Naturulykken “storm” er en av de naturulykkene som oftest fører til erstatning etter naturskadeerstatningsordningen. En “storm” i naturskadeerstatningslovens forstand foreligger når vindhastigheten er over 20.8 meter i sekundet. Dette følger av Beauforts vindskala som lovgiver har lagt til grunn som målestokk.⁸¹ Når “storm” er den aktuelle “naturulykke[n]” er det kun vindpåvirkningen som “storm[en]” gjør som er “naturulykke[n]” i naturskadeerstatningslovens forstand.⁸² Dette innebærer at det kun er den skade som “direkte skyldes” vindpåvirkningen som kan erstattes etter naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd.

Hvorvidt en skade i det hele tatt “skyldes” en storm dvs, vindpåvirkning, beror på om vindpåvirkningen var en “nødvendig betingelse” for skaden.

---

⁷⁹ Rt. 1992 s. 64.

⁸⁰ Statens Landbruksforvaltning – Utredning ny naturskadelov 2008 s.133 og er senere fulgt opp i Prop.80 L (2013-2014) s. 58.

⁸¹ Håndbok i naturskadeersikring – Utgitt av skadeutvalget i Norsk Naturskadepool – 3.opplag februar 2001 s. 3, Naturskader og Erstatning, en orientering utgitt av Norsk Naturskadepool og Landbruksdirektoratet s. 2. og NUT 1959: 2 s. 50.

⁸² Dette fremgår av fast praksis fra Klagenemnda for naturskader. Et eksempel er NSK-2017-22960.

Et eksempel fra forarbeidene⁸³ kan illustrere hvordan skadene “skyldes” stormen selv om det er flere årsaker involvert. Eksempelet er skade på bygninger som skyldes regn under storm. I eksempelet er det altså regnet som er den “direkte” årsaken til skaden. Vindpåvirkningen er likevel en “nødvendig betingelse” for skaden og/eller dens omfang fordi vindpåvirkningen gjør at regnet får den styrken som er nødvendig for å gjøre skade.

Hva gjelder storm, er ofte problemstillingen i den praksis⁸⁴ som eksisterer om skaden “direkte” skyldes stormen, og ikke om skadene i det hele tatt “skyldes” stormen.

Når en skade “direkte” skyldes storm har det tidligere vært noe tvil om. Tvilen har bestått i hvor strengt kravet til “direkte” skal forstås når vindpåvirkning gjør at en annen gjenstand (f.eks bil eller båt) gjør skade på en annen gjenstand (som er erstatningsmessig etter naturskadeerstatningsloven). Som det fremgår av punkt 2 er rettstilstanden nå avklart og det er kun de skader som vindpåvirkningen har vært i “direkte” kontakt med som kan erstattes.

I det følgende vil et vedtak fra Klagenemnda for naturskadesaker (heretter «Klagenemnda») gjennomgås for å illustrere de problemstillinger som kan oppstå når «storm» er den aktuelle naturulykken.⁸⁵ I saken som stod for Klagenemnda hadde skadelidte fått skader på sin molo under storm. Landbruksdirektoratet av slo søknaden med den begrunnelse at skadene ikke «direkte» skyldes «storm». Skadelidte klagde avslaget inn til Klagenemnda.

Klagenemnda bemerket følgende om «storm» som årsak til skaden:

- For at en storm skal gjøre skader som gir rett på erstatning må skadene «direkte skyldes» vindpåvirkningen som stormen gjør.
- Skader som sjøslag/bølgeslag gjør under storm er ikke naturskade.

Tilsvarende forståelse av storm som skadeårsak er lagt til grunn i lang rekke lignende saker fra Klagenemnda.⁸⁶

Klagenemnda konkluderte med at skadene på moloen «direkte» skyldes grov sjø og bølger under storm og dermed at erstatning ikke kunne ytes når storm er den påberopte naturulykken.

---

⁸³ Ot.prp.nr.12 (1993-1994) s. 25.

⁸⁴ Praksis fra Klagenemnda for Naturskadesaker (NSK) og noe praksis fra de ordinære domstolene.

⁸⁵ NSK-2017-22960.

⁸⁶ Se f.eks. NSK-2018-2685, NSK-2017-64189, NSK-2017-20668 og NSK-2017-20357.

Skadelidte anførte i tillegg at skadene «direkte skyldes» «stormflo». Stormflo er oppregnet som en naturulykke i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Dersom storm presser vann mot land og vannet gjør skade på land (med andre ord at sjøslag/bølgeslag gjør skade på land) kan skadelidte kreve erstatning med den begrunnelse at det foreligger «stormflo». Stormflo er altså nært tilknyttet til storm. Dersom stormen skaper bølger som igjen gjør skade, er stormflo den rette naturulykken.⁸⁷ Et ytterligere vilkår for at stormflo skal foreligge er at vannet som presses mot land av stormen, må utgjøre en så høy vannstand som kun foreligger hvert femte år.⁸⁸ Et slikt krav kan ikke leses ut av ordlyden, men følger delvis av forarbeidene og etablert praksis hos Klagenemnda.⁸⁹

I den konkrete saken var vannstand for 5 års gjentaksintervall på det aktuelle stedet 262 cm. Den høyeste målte vannstanden på skadestedet den aktuelle datoen var 233 cm. Dette innebar at stormflo ikke forelå fordi vannstanden var for lav.

I denne saken står altså skadelidte uten erstatning fordi det foreligger et strengt årsakskrav (slik at storm som naturulykke er utelukket) og vannstanden var 29 cm for lav (slik at stormflo som naturulykke er utelukket). Rimelighetsbetrakninger tiliser muligens at skadelidte her burde fått noe kompensasjon. Her kan imidlertid den nye naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd komme skadelidte til unnsetning ved at skaden på moloen kan anses å være en «nærliggende følge» av «storm».

Et annet argument som kan gjøre seg gjeldende er at det skal være adgang til å kumulere naturulykker når det er flere naturulykker som nesten er den «direkte» årsak til skaden. Hvorvidt en slik kumulasjonssadgangen foreligger var tema i en dom avsagt av Gulating Lagmannsrett 29. mars 2016 og behandles under i punkt 3.6.

3.4 Flom

“Flom” i naturskadeerstatningslovens forstand foreligger når bekker, elver eller innsjøer (fellesbetegnelse: vassdrag) går utover sine bredder og gjør skade.⁹⁰ Klagenemnda for naturskadesaker (heretter “Klagenemnda”) har uttalt at årsaken til at bekken, elven eller

---

⁸⁷ NSK-2017-22960 og NUT 1959:2 s. 51.

⁸⁸ NSK-2017-22960.

⁸⁹ NSK-2017-22960 og NUT 1959:2 s. 51.

⁹⁰ Håndbok i naturskadeforsikring – Utgitt av skadeutvalget i Norsk Naturskadepool – 3.opplag februar 2001 s. 35 og NUT 1959:2 s. 51.

innsjøen går utover sine bredder må være ekstraordinær nedbør eller sterk snøsmelting for at “flom” i naturskadeerstatningslovens forstand skal foreligge.⁹¹ “Flom” skiller seg således fra “storm” på den måte at det ved flom må være en erstatningsbetingende årsak (ekstraordinær nedbør eller sterk snøsmelting) til en annen erstatningsbetingende årsak (bekker, elver eller innsjøer går utover sine bredder) som igjen må være den “direkte” årsak til en skade. Hendelsesforløpet må etter min fortolkning se slik ut for at skader skal “direkte skyldes” flom:

Ekstraordinær nedbør eller snøsmelting --- > En bekk, elv eller innsjø går utover sine bredder --- > Vannet fra bekken, elven eller innsjøen gjør skade “direkte” på en erstatningsbetingende gjenstand.

Et slikt hendelsesforløp må altså foreligge for at erstatning skal ytes etter naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd når flom er den aktuelle naturulykken. Tilsvarende gjelder for naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd med den forskjell at skadene ikke trenger å “direkte” skyldes flom, men kan være en “nærliggende følge” av flom. I tillegg må det foreligge “særlige tilfeller”. Mer om vilkårene i § 4 andre ledd under i punkt 4.

En slik forståelse av “flom” innebærer at skader som kun skyldes ekstraordinær nedbør (uten at et vassdrag er involvert) kun kan erstattes etter naturskadeerstatningsloven § 4 tredje ledd. Etter denne hjemmelen må det foreligge “særlige forhold” for at skader som “direkte skyldes” nedbør skal være erstatningsmessig.

I fortsettelsen skal tre saker fra Klagenemnda undersøkes for å se hvordan nemnda har behandlet vilkårene for erstatning når flom er den aktuelle naturulykken.⁹²

I alle tre sakene har Klagenemnda vedtatt å ikke ta en klage til følge etter at skadelidte har fått avslag på søknad om erstatning hos Landbruksdirektoratet.

I den første saken hadde skadelidte fått ødelagt jordbruksarealer. Skadelidte hevdet at årsaken til skadene var kraftig nedbør og dermed at erstatning burde innvilges. Klagenemnda fant at skadene ikke skyldes erstatningsbetingende flom. Årsaken til skaden var i følge klagenemnda

---

⁹¹ Dette er lagt til grunn i fast praksis hos Klagenemnda. Eksempler er NSK-2017-40452 og NSK-2017-38899.

⁹² Saksreferansene er NSK-2017-39714 (nr.1), NSK-2017-24847 (nr.2) og NSK-2016-25970-1 (nr.3).

at noen dreneringssystemer ikke klarte å ta unna vannet som kom i forbindelse med mye nedbør.

Vedtaket fra Klagenemnda i denne saken er i tråd med det hendelsesforløpet (som er presentert ovenfor) som må foreligge for at «flom» som naturulykke skal resultere i erstatning. Det forelå kraftig nedbør, men det var ikke et vassdrag som ble oversvømt og deretter gjorde skade. Ettersom det ikke var et vassdrag som ble oversvømt er det etter min mening ikke nødvendig for Klagenemnda å begrunne sitt resultat med at hovedårsaken til skaden var et ikke optimalt fungerende dreneringssystem. Det er tilstrekkelig for Klagenemnda å begrunne resultatet med at det ikke var et vassdrag som gikk utover sine bredder og gjorde skade, altså at vilkåret «naturulykke» ikke var oppfylt.

I den andre saken hadde skadelidte fått skader på nydyrkningsfelt. Skadelidte hevdet at årsaken til skadene var store nedbørsmengder. Landbruksdirektoratet hadde avslått søknad om erstatning med den begrunnelse at skadene skyldes tette rør, og ikke “flom”. Klagenemnda konkluderte med at skadene ikke direkte skyldes “flom”, men at rørene hadde blitt tette etter at de hadde glidd fra hverandre.

Vedtaket fra Klagenemnda i denne saken er i tråd med det hendelsesforløpet som må foreligge for at «flom» som naturulykke skal resultere i erstatning. Det forelå kraftig nedbør, men det var ikke et vassdrag som ble oversvømt og deretter gjorde skade. Ettersom det ikke var et vassdrag som ble oversvømt er det etter min mening ikke nødvendig for Klagenemnda å begrunne sitt resultat med at skadene skyldtes tette rør. Det er heller ikke nødvendig for Klagenemnda å si at skadene ikke «direkte» skyldes flom. Det er tilstrekkelig for Klagenemnda å begrunne sitt standpunkt med at skadene ikke «skyldes» flom eventuelt at det ikke forelå erstatningsmessig flom det på det aktuelle tidspunktet. At ”flom” (og dermed en «naturulykke») må foreligge, at skadene må skyldes «flom» og at skadene må ”direkte” skyldes flom er tre kumulative vilkår for erstatning.

I den tredje saken hadde skadelidte fått skader på vei. Skadelidte hevdet at årsaken til skadene på veien var erstaningsbetingende flom fordi en nærliggende bekk hadde gått utover sine bredder og gjort skade. Klagenemnda mente at det var flom i bekken på skadetidspunktet, men at hovedårsaken til skadene var at en kulvert («en nedgravet tunnel laget for

gjennomføring av for eksempel (...) vann»⁹³) ikke klarte å ta unna alt vannet slik at skade oppstod. Ettersom en slik skadeårsak ikke er erstatningsbetingende fant Klagenemnda at klagen ikke kunne tas til følge.

I dette vedtaket mener Klagenemnda at det forelå «flom» på skadetidspunktet og dermed skulle erstatning vært ytt, med mindre klagenemnda finner at skadene ikke «direkte skyldes» flommen. Klagenemnda vurderer ikke om skadene «direkte skyldes» flom, men forholder seg kun til at en ikke optimal fungerende kulvert var hovedårsaken til skaden. Klagenemnda sitt vedtak kan imidlertid tyde på at skadene «skyldes» flom, men at ettersom en ikke erstatningsmessig årsak (kulvert) var hovedårsaken til skaden, ytes ikke erstatning. Dersom dette forutsettes, er Klagenemnda sin begrunnelse etter min mening i strid med betingelseslæren fordi flommen var en «nødvendig betingelse» for skaden på veien og dermed er det kun «direkte»-vilkåret som kunne medført at årsakravet ikke er oppfylt her.

Klagenemnda sin begrunnelse kan imidlertid være i tråd med betingelseslæren dersom Klagenemnda mener at flommen utgjør en så «uvesentlig del av årsaksbildet at det ikke er naturlig å knytte ansvar til den».⁹⁴ Dersom flommen utgjør en «uvesentlig del av årsaksbildet» er den altså ikke en årsak til skaden, og dermed «skyldes» ikke skaden flommen. Klagenemnda vurderer ikke om flommen er en «uvesentlig del av årsaksbildet».

En årsakslære der det kun knyttes ansvar til hovedårsaken til skaden, betegnes gjerne hovedårsakslære.⁹⁵ Det kan tyde på at Klagenemnda benytter seg av en slik hovedårsakslære når de sier at skadene «skyldes» en optimalfungerende kulvert og flom, men knytter kun ansvar til hovedårsaken som i følge Klagenemnda er en kulvert. Norsk rett opererer ikke med en hovedårsakslære.⁹⁶ Under i punkt 4.3 brukes imidlertid hovedårsakslærelignende betraktninger for å fastlegge innholdet av ”nærliggende”.

3.5 Skred

---

⁹³ <https://no.wikipedia.org/wiki/Kulvert>.

⁹⁴ Rt.1992 s. 64 (P-pilledom II).

⁹⁵ Bjørn Engstrøm, «Kravet til årsakssammenheng – særlig om hovedårsakslæren», *Tidsskrift for erstatningsrett*, nr.1-2 2007 s. 64-84 (s.75-77).

⁹⁶ I norsk rett eksisterer ikke en hovedårsakslære. Bjørn Engstrøm oppsummerer rettstilstanden og konkluderer med at det i høyden i norsk rett eksisterer en neddempet hovedårsakslære. Se Engstrøm (2007) s. 75-77. Nygaard (2007) s. 325 nevner at ”namnet hovudårsakslæra” ikke lenger brukes innenfor erstatningsretten, men at betraktningene som hovedårsakslæren gir uttrykk for eksisterer.

Skred omfatter i følge forarbeidene⁹⁷ snøskred, steinskred (og steinsprang), jord og leirskred. Skred defineres av Skadeutvalget i Norsk Naturskadepool som “større eller mindre masser av stein, jord, leire eller snø som raser ut”.⁹⁸ Dersom et ras skal regnes som “skred” i naturskadeerstatningsloven § 4 sin forstand, må det som raser ut være masser som naturen selv har laget.⁹⁹ Et eksempel på masser som raser ut som ikke utgjør “skred” er en menneskeskapt veifylling fordi dette er masser som ikke er laget av naturen. Når f.eks.en menneskeskapt veifylling raser ut og gjør skade kan dermed ikke denne skaden erstattes etter naturskadeerstatningsordningen.

En problemstilling som kan tenkes er om en skade kan sies å “skyldes” “skred” når en naturlig masse raser ut som igjen fører til at en menneskeskapt masse løsner og gjør skade på en erstatningsmessig gjenstand. Hendelsesforløpet kan illustreres slik::

Naturlig masse raser ut --- > Løsner en menneskeskapt masse --- > Den menneskeskapte massen gjør skade på en erstatningmessig gjenstand.

Om “skyldes” er oppfylt beror på om en naturulykke var en “nødvendig betingelse” for at den oppståtte skaden inntraff. Dette gjelder også ved tilfeller hvor det er flere samvirkende årsaker til skaden. Dersom en årsak har vært en “nødvendig betingelse” for at skaden inntraff eller dens omfang, vil hver årsak (hver nødvendige betingelse) være årsak til *hele* skaden.¹⁰⁰ I eksempelet ovenfor er det klart at den naturlige massen sitt ras var en “nødvendig betingelse” for skaden fordi dersom man tenker seg bort at den naturlige massen raser ut så vil det ikke den menneskeskapte massen løsne og videre ha skadepotensial.

NSN-2010-12751 kan illustrere ytterligere problemstillinger knyttet til skred.¹⁰¹ I saken hadde et snøskred gått ned mot et islagt vann. Da skredet traff det islagte vannet gikk det bølger under vannet helt frem til skadelidtes molo-og kaianlegg. Da bølgen nærmet seg molo- og kaianlegget brøt bølgen isen og tok med seg store isflak som sammen med bølgene som gjorde skade. Hendelsesforløpet kan illustreres slik:

---

⁹⁷ NUT 1959:2 s. 50.

⁹⁸ Håndbok i Naturskadeforsikring 2001 s. 23.

⁹⁹ Håndbok i Naturskadeforsikring 2001 s. 23.

¹⁰⁰ Stang (1918) s. 9-10.

¹⁰¹ Dette er et vedtak fra Ankenemnda for Statens Naturskadefond. Dette var ankeinstansen etter 1994-loven og forløperen til Klagenemnda for Naturskadesaker.

Snøskred --- > Snøskred skaper bølger i vann under is --- > Bølgen bryter isen nær land--- > Isflak og bølgene ødelegger molo-og kaianlegg.

Klagenemnda konkluderte med at skadene ikke “direkte skyld[t]es” skredet, men ga ikke noe begrunnelse for det. Det er mulig Klagenemnda mente at skadene “direkte skyld[t]es” isgang som i utgangspunktet ikke er en erstatningsmessig skade.¹⁰² Isgang er isflak som stammer fra frossen is og føres nedover et vassdrag.¹⁰³ En annen tenkelig begrunnelse er at skadene “direkte skyld[t]es” isflak og bølgen, ikke skredet. Med den terskel som er satt for at en skade skal “direkte skyldes”¹⁰⁴ et skred, er dette en naturlig forklaring på Klagenemnda sin avgjørelse.

3.6 Kumulasjon av naturulykker som grunnlag for erstatning

Situasjonen under dette punktet er at skadelidte har fått skader på erstatningsmessige gjenstander som ikke “direkte skyldes” en av de oppregnende naturulykkene (eller noen av de som nevnes av forarbeidene). Skadene skyldes imidlertid flere værphenomener som er tilgrensende til de naturulykkene som er oppregnet i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Begrunnelsen for å eventuelt tilkjenne erstatning i slike tilfeller er for det første rimelighetshensyn som tilsier at når det er flere værphenomener som nesten når opp til terskelen for å være en naturulykke, bør ikke skadelidte stå uten erstatning. For det andre kan ordlyden “så som” tolkes slik at en kombinasjon av flere værphenomener kan tilsi at det foreligger en naturulykke.

I en dom fra Gulating Lagmannsrett i 2016 var spørsmålet om Ankenemnda for Statens Naturskadefond sitt vedtak om å ikke tilkjenne erstatning skulle oppheves.¹⁰⁵ I vedtaket hadde Ankenemnda nektet erstatning for skader på en kai som hadde blitt påført i forbindelse med storm. Ankenemnda mente at skadene “direkte skyld[t]es” bølger, samtidig som vannstanden

---

¹⁰² Dersom «særlige forhold» tilsier det kan Statens Landbruksforvaltning innvilge erstatning for isgang (og nedbør) jf. naturskadeerstatningsloven § 4 tredje ledd.

¹⁰³ Definisjonen følger av snl.no/isgang, Prop.80 L (2013-2014) s. 59 kan tolkes slik at tilsvarende definisjon er den som lovgiver legger til grunn.

¹⁰⁴ Se over under pkt. 2.4.

¹⁰⁵ LG-2015-102574.

var ikke var på et nivå for stormflo. Dermed var erstatning etter naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd utelukket.

For lagmannsretten argumenterte skadelidte blant annet med at når flere værhendelser inntreffer samtidig (storm og stormflo), må de samlet sett utgjøre en naturulykke.

Lagmannsretten mente Ankenemnda hadde kommet til riktig avgjørelse og at skadelidte ikke hadde krav på erstatning. Dette er min mening i tråd med gjeldende rett, fordi skadene skyldtes “direkte” bølger og ikke storm, og vannstanden var ikke på et nivå som kreves for at stormflo skal foreligge.

Hva gjelder kumulasjonsadgangen uttalte lagmannsretten:

«Det kan ikke ses å være holdepunkter for at vær fenomener som ikke er «storm» i lovens forstand, og som heller ikke er «stormflo», samlet sett må anses å tilfredsstillende lovens krav, jf. sammenstillingen «eller lignende» [ordlyden «eller lignende» tilsvarer «så som» i dagens lovtekst. min presisering] i naturskadeloven § 4 første ledd. Det fremgår av lovens forarbeider at det med formuleringen siktes til alternative naturulykker som for eksempel flodbølger eller meteornedslag. En slik kumulasjon som Otterskred [skadelidte] gjør gjeldende ville uthule kravene i loven. Det er ikke holdepunkter i lovens ordlyd eller lovens forarbeider for en slik forståelse. Det er heller ikke holdepunkter i langvarig og fast forvaltning praksis for slik kumulasjon. Støtte i Høyesteretts praksis eller annen rettspraksis har en slik forståelse heller ikke.»¹⁰⁶

Lagmannsretten mente altså at det ikke forelå rettskildemessig grunnlag for å kunne kumulere flere naturfenomener, som ikke utgjør naturulykker i naturskadeerstatningsloven § 4 sin forstand, til å utgjøre samlet sett en naturulykke.

Selv om en lagmannsretts avgjørelse ikke er bindende for andre rettsanvendere, fremstår lagmannsrettens argumentasjon her analytisk god og overbevisende. Dette har rettskildemessig verdi og må etter min mening legges til grunn som gjeldende rett hva gjelder adgang til å kumulere flere naturfenomener. Et ytterligere moment i disfavør av kumulasjonsadgang er at naturskadeerstatningsordningen er en positivt avgrenset rettighetsordning. Lovgiver har altså bestemt hvilke naturfenomener som skal kunne gi grunnlag for erstatning. Dersom domstolene eller andre rettsanvendere skal kunne fortolke ordlyden “så som” eller bygge på rimelighetsbetrakninger for å tilkjenne erstatning, vil det

---

¹⁰⁶ LG-2015-102574, avsnitt 10 i lagmannsrettens bemerkninger.

kunne uthule lovgivers intensjon. Denne betrakning gjør seg særlig gjeldende etter at 2014-loven ble vedtatt fordi nå har lovgiver gitt en ny hjemmel for erstatning (§ 4 andre ledd) som skal bøte på de tilfeller hvor § 4 første ledd fører til “svært urimelige resultater for skadelidte (...)”.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ Prop.80 L (2013-2014) s. 38.

4 Naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd

4.1 Innledning

4.1.1 Lovtekst og strukturen i punkt 4

Naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd lyder:

“I særlige tilfeller kan det ytes hel eller delvis erstatning for skader som er en nærliggende følge av naturulykken, selv om årsakskravet etter første ledd ikke er oppfylt.”

Bestemmelsen oppstiller tre vilkår for at erstatning kan innvilges. For det første må skaden være en “følge” av en naturulykke. Dette kommenteres kort under punkt 4.1.3. For det andre må skaden være en “nærliggende” følge av en naturulykke. Innholdet av “nærliggende” følge er avhandlingens siktemål og vil være tema under pkt. 4.2 og 4.3. For det tredje må det foreligge et “særlig tilfelle(...)”. Dette kommenteres kort under punkt 4.1.4.

Konsekvensen av at vilkårene er oppfylt er at staten yter “hel eller delvis erstatning”. Dette behandles kort under pkt. 4.1.5.

Før vilkårene gjennomgås, skal bakgrunnen for bestemmelsen presenteres.

4.1.2 Bakgrunn for bestemmelsen

Naturskadelovene av 1961 og av 1994 inneholdt ikke en hjemmel for å tilkjenne erstatning i de tilfellene der skadelidtes skade ikke «direkte skyldes» en naturulykke. Det var først i forbindelse med vedtakelsen av naturskadeerstatningsloven av 2014 at en ny hjemmel for å tilkjenne erstatning dukket opp. Bakgrunnen for lovendringen var ifølge departementet Sivilombudsmannens sak nr.2004/2356 (Somb-2003-96), som konkluderte med at forvaltningspraksis vedrørende «direkte skyldes» bygget på «en nokså restriktiv forståelse av

naturskadelovens ordlyd om at (bare) skade som «direkte skyldes» naturulykke, vil være omfattet av ordningen».¹⁰⁸

Dermed foreslo departementet en snever unntaksregel fra kravet om at skaden må «direkte skyldes» en naturulykke for å «unngå svært urimelige resultater». Adgangen til å gi erstatning etter denne bestemmelsen skal være begrenset og derfor ble ordene «særlige tilfeller» brukt i bestemmelsen.¹⁰⁹ De tilfeller hvor bruk av bestemmelsen er aktuelt er hvor skaden «skyldes en så nærliggende følge av naturulykken at det er vanskelig å skille mellom årsakene» og videre ble det uttalt at et «relevant moment vil være om det er mulig å forutse og sikre seg mot slike følgeskader».¹¹⁰

Stortinget vedtok denne bestemmelsen som en del av gjeldende naturskadeerstatningslov 15. august 2014, som trådte i kraft 1. januar 2017.

4.1.3 “Følge”

Dersom erstatning skal innvilges etter naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd må skaden være en “følge” av en naturulykke. Det er nærliggende at dette “følge” skal forstås på samme måte som “skyldes” i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Bakgrunnen for denne slutningen er at forarbeidene ikke har kommentert bruk av ordet “følge” i forhold til bruk av “skyldes” og lovgiver har neppe tilsiktet en meningsforskjell ved bruk av ulike ord her. Vilkåret “følge” gir altså uttrykk for at naturulykken må ha vært en “nødvendig betingelse” for skaden.¹¹¹

4.1.4 “Særlige tilfeller”

At det må foreligge et “særlig tilfelle[]” for at erstatning etter § 4 andre ledd skal innvilges, er i tråd med lovgivers intensjon om at “adgangen til å gi unntak er begrenset”.¹¹² Vilkåret “særlige tilfeller” og “nærliggende” følge er to kumulative vilkår som må vurderes uavhengig av hverandre. Det kan likevel være at flere av momentene som gjør seg gjeldende under den

---

¹⁰⁸ Prop. 80 L (2013-2014) s. 38.

¹⁰⁹ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

¹¹⁰ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

¹¹¹ Se pkt. 1.5 for forståelsen av ”skyldes”.

¹¹² Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

ene vurderingen kan ha betydning for den andre vurderingen. For eksempel vil desto mer “nærliggende” en skade er en naturulykke kunne tilsi at det foreligger et “særlig tilfelle”.

Ettersom vurderingen av “særlige tilfeller” ikke gir anvisning på en ren vurdering av kravet til årsakssammenheng, er den ikke viet større plass enn under dettet punktet i avhandlingen.

Forarbeidene nevner at et relevant moment i vurderingen av erstatning etter § 4 andre ledd er “om det er mulig å forutse og å sikre seg mot slike følgeskader”.¹¹³ Disse momentene betegner etter min fortolkning forhold på skadelidte sin side. Forhold på skadelidte sin side er etter min fortolkning mest relevant som momenter under vurderingen av “særlige tilfeller” og har i utgangspunktet ikke betydning for om kravet til årsakssammenheng, herunder “nærliggende”, er oppfylt.¹¹⁴

Når “nærliggende” under skal vurderes er det kun som et krav til årsakssammenheng som er av relevans. Det er viktig å huske på at selv om den aktuelle skaden er en “nærliggende følge” av en naturulykke, må det fortsatt foreligge et “særlig tilfelle”.

4.1.5 “Hel eller delvis erstatning”

At det kan ytes “hel eller delvis erstatning” dersom de øvrige vilkårene i § 4 andre ledd er oppfylt gir et stort skjønnsrom for å tilkjenne erstatning i den utstrekning som er rimelig i den konkrete sak.

4.2 Hvordan skal “nærliggende” forstås

4.2.1 Innledning

Dermed står vi igjen med vilkåret “nærliggende”. Avhandlingen vil dreie seg om “nærliggende” under dette punkt (4.2) og under punkt 4.3. Punkt 4.2 tar sikte på å kartlegge hvordan “nærliggende” skal forstås. På bakgrunn av den forståelsen som legges til grunn under punkt 4.2 skal det i punkt 4.3 gis retningslinjer for tolkningen av “nærliggende”. Disse

---

¹¹³ Prop. 80 L (2013 – 2014) s. 58.

¹¹⁴ Imidlertid kan et bredt spekter av ulikartede momenter være relevant i vurderingen av om et erstatningsansvar skal begrenses etter reglene om «rettslig avgrensning i årsakssammenheng». Se f.eks. Rt.1973 s. 1268, Nygaard (2007) s. 369 – 371 og Lødrup (2009) s. 380 – 381.

retningslinjene tar sikte på å være styrende for hvorvidt konkrete skader er en “nærliggende” følge av en naturulykke.

4.2.2 Hva skal det legges vekt på i en vurdering av “nærliggende”

At en skade er en “nærliggende” følge av en årsak, tilsier at det må være en viss nærhet mellom årsaken og skaden. Ordlyden sier imidlertid lite om hva vurderingen skal fokusere mest på. Skal det legges vekt på årsaksbildet (eller hendelsesforløpet) eller karakteren av følgen? Erstatningsrettslige særlover må suppleres av alminnelige erstatningsrettslige normer når ikke loven selv gir et klart svar på det erstatningsrettslige spørsmål.¹¹⁵ Som nevnt er “nærliggende” et vilkår som begrenser et allerede eksisterende erstatningsansvar. Slike begrensende vilkår kjenner vi igjen fra den alminnelige erstatningsretten, da omtalt som rettslig avgrensning av årsakssammenheng eller et krav til adekvans. Etter min mening kan kravet om at skaden må være en “nærliggende” følge av en naturulykke betegnes som et lovfestet adekvanskrav.

I adekvansvurderingen er det særlig to faktorer som er fremhevet som sentrale, for det første om skaden var en påregnelig følge av den skadevoldende handling (eller generelt ansvarsgrunnlaget) og for det andre om det er tilstrekkelig nærhet mellom den skadevoldende handling (eller generelt ansvarsgrunnlaget) og skaden.¹¹⁶

Påregnelighetsdelen av adekvansvurderingen fokuserer mest på karakteren av følgen, mens nærhetsdelen av adekvansvurderingen fokuserer mest på årsaksbildet (eller hendelsesforløpet).¹¹⁷ Selv om ordlyden av “nærliggende” ikke gir noe klart svar på hva det i størst grad skal fokuseres på i vurderingen, ligger ordlyden nærmest nærhetsdelen av adekvansvurderingen. Dette innebærer at fokuset i vurderingen – utifra ordlyden – skal ligge på årsaksbildet (hendelsesforløpet). Andre rettskilder må imidlertid undersøkes for å forstå “nærliggende” vurderingen.

Som nevnt dukket regelen i naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd først opp i forbindelse med vedtakelsen av 2014-loven. Tidligere naturskadelover hadde ikke en tilsvarende

---

¹¹⁵ Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 27.

¹¹⁶ Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 406 og Rt.1973 s. 1268.

¹¹⁷ Nygaard (2007) s. 360 – 361, som omtaler de to ulike delene av adekvansvurderingen som ”førehandsperspektivet” og ”årsaksperspektivet”.

bestemmelse. Den mest informative rettskilden til naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd er dermed proposisjonen til 2014-loven, Proposisjon 80. L (2013-2014).

Departementet uttaleler følgende om “nærliggende” – vurderingen i proposisjonen:¹¹⁸ (uttalelsene er hentet både fra de generelle merknadene og merknadene til de enkelte paragrafene)

- § 4 andre ledd forutsetter at det har skjedd en naturulykke og at skaden er en nærliggende følge av en naturulykken.¹¹⁹
- Et relevant moment vil være om det er mulig å forutse og å sikre seg mot slike følgeskader.¹²⁰
- Dersom det skal være aktuelt å gi erstatning etter § 4 andre ledd, må skaden skyldes en så nærliggende følge av naturulykken at det er vanskelig å skille mellom årsakene.¹²¹
- § 4 andre ledd omfatter skader som skyldes en nærliggende, men likevel ikke en direkte følge av en naturulykke.¹²²

Første strekpunkt gir ikke mer til vurderingen enn det ordlyden av “nærliggende” tilsier.

Andre strekpunkt dreier seg om forhold på skadelidte side som har størst relevans under vurderingen av “særlige tilfeller”, og ikke av “nærliggende” følge. Se tilsvarende betraktning ovenfor i punkt 4.1.4.

Tredje strekpunkt taler for at de ulike årsakene må ses opp mot hverandre for å avgjøre om skaden er en “nærliggende” følge av en naturulykke. Dette styrker argumentet om at fokuset i “nærliggende” vurderingen er på årsaksbildet (hendelsesforløpet) frem mot skaden.

Fjerde strekpunkt tilsier at “nærliggende” må ses i sammenheng med kravet til årsakssammenheng i naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Andre ledd forutsetter i lovteksten at årsakskravet i første ledd ikke er oppfylt. Det er derfor klart at «nærliggende»

---

¹¹⁸ Prop. 80 L (2013-2014).

¹¹⁹ Prop. 80 L (2013-2014) s. 38.

¹²⁰ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

¹²¹ Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

¹²² Prop. 80 L (2013-2014) s. 58.

følge må forstås som et mildere krav til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden enn det som “direkte” skyldes gir uttrykk for.

Konklusjonen under punkt 2.4 er at “direkte” skyldes må forstås slik at det bare er de skader som blir direkte fysisk berørt av naturulykken som erstattes. Dette innebærer at skader i følgende hendelsesforløp¹²³ ikke erstattes fordi den “direkte” årsaken til skaden ikke er en naturulykke:

Storm --- > Velter tre --- > Tre skader innretninger på jordbæråker.

“Direkte” gir således en anvisning på en vurdering av nærheten mellom naturulykken og skaden. “Nærliggende” er som nevnt ment å oppstille en lavere terskel for årsakssammenheng enn “direkte”, og “nærliggende” må dermed også på lik linje med “direkte skyldes” forstås som å gi en anvisning på en vurdering hvor det avgjørende er nærheten mellom naturulykken og skaden.

Konklusjonen etter en gjennomgang av rettskildene er at hvorvidt en skade er en “nærliggende” følge av en naturulykken beror på nærheten mellom naturulykken og skaden.¹²⁴ For å avklare nærheten må det altså fokuseres på årsaksbildet (eller hendelseforløpet) frem mot skaden.¹²⁵ Avstanden mellom naturulykken og skaden i tid og rom, samspillet mellom årsakene, og årsaksleddene, både i antall og omfang som er mellom naturulykken og skaden er momenter av betydning for om det er tilstrekkelig nærheten mellom årsaken og skaden til at “nærliggende” er oppfylt.

4.3 Retningslinjer for vurderingen av “nærliggende”

4.3.1 Innledning og tilnærming.

Hvilke skader er det dermed som kan erstattes med hjemmel i naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd. De skadene som er aktuelle for å kunne bli erstattet med hjemmel i § 4 andre ledd vil være en “følge” av en naturulykke, uten å være en “direkte” følge av en naturulykke. Dette

---

¹²³ Hendelsesforløpet er hentet direkte fra Somb-2003-96.

¹²⁴ Dersom *Nygaard* sin terminologi skal benyttes, er det ”årsaksperspektivet”, og ikke ”førehandsperspektivet”, som etter denne gjennomgangen er det perspektivet som skal anlegges i vurderingen ”nærliggende”.

¹²⁵ Nygaard (2007) s. 361, det anlegges altså et ”årsaksperspektiv”.

punkt 4.3 tar sikte på å gi retningslinjer for vurderingen av “nærliggende” basert på bruk av hendelsesforløp som er presentert tidligere i avhandlingen.

Under punkt 4.2 ble det konkludert med at “nærliggende” følge gir en anvisning på en vurdering av nærheten mellom naturulykken og skaden. Avstanden mellom naturulykken og skaden i tid og rom, samspillet mellom årsakene, og årsaksleddene, både i antall og omfang som er mellom naturulykken og skaden er momenter av betydning for nærheten mellom årsaken og skaden.

De retningslinjer som skal oppstilles vil nå særlig basere seg på to rettslige konstruksjoner. Begge konstruksjoner har betydning for nærheten mellom naturulykken og skaden, og dreier seg om samspillet mellom årsakene og avstanden mellom naturulykken og skaden i tid og rom.

Den første konstruksjonen kan betegnes som “årsaks kvalitet”. Med årsaks kvalitet menes i hvor stor grad en årsak har bidratt til skaden, altså at hver årsak som er en nødvendig betingelse for skaden graderes ut ifra hvor viktig del av årsaksbildet den utgjør.¹²⁶

Tankegangen er følgende. Ved et tilfelle der det kreves at en bestemt årsak er årsak til skaden for at erstatningsplikt skal utløses, (og det foreligger flere årsaker som er en “nødvendig betingelse” for skaden), kan man sondre mellom hvor stort bidrag den erstatningsbetingende årsak (her: naturulykke) gir til skaden, og hvor stort bidrag til skaden de (eller den) ikke-erstatningsbetingende årsaker gjør (her: årsaker som ikke utgjør naturulykker).

Et annet begrep som inneholder samme tankegangen som årsaks kvalitet er hovedårsakslæren (eller hovedårsaksprinsippet). Hovedårsakslæren er velkjent innenfor forsikringsretten,¹²⁷ men samme betraktninger kan gjøres gjeldende her ettersom naturskadeerstatningsordningen kan betegnes som en lovfestet forsikringsordning uten at det betales forsikringspremie. Hovedårsakslæren innebærer at det kun knyttes ansvar til den dominerende årsak i hendelsesforløpet. Alle andre årsaker til skaden, utenom den dominerende årsaken, knyttes det ikke ansvar til.¹²⁸

---

¹²⁶ Nygaard (2007) s. 361 hevder at å gradere de ulike årsaksbidragene er av betydning i adekvansvurderingen. Askeland (2006) s. 220 – 223 inneholder samme betraktninger.

¹²⁷ Wilhelmssen, Trine-Lise, Årsaksprinsipper og tolkningsprinsipper i forsikringsretten, *Tidsskrift for erstatningsrett* 2011 s. 228 – 258.

¹²⁸ Hoel (1929) s. 210.

Den andre konstruksjonen er presentert ovenfor i 1.4, nemlig sontringen mellom simultant samvirkende årsaker og suksessivt samvirkende årsaker. Her gis det en kort oppfriskning av skillet mellom de to. *Simultant* samvirkende årsaker (eller klassiske samvirkende årsaker) foreligger hvor årsakene inntreffer samtidig og hvor begge (eller alle) årsakene gjør skade noenlunde samtidig. *Suksessivt* samvirkende årsaker foreligger når en årsak setter i gang den neste årsak som igjen gjør skade. Innenfor den sistnevnte kategori kan det være flere enn to årsaksledd.

Under punkt 4.3.2 vil det bli gitt retningslinjer for tilfeller der årsakene er sammenblandet, altså simultant samvirkende årsaker. Under punkt 4.3.3, 4.3.4 og 4.3.5 vil det bli gitt retningslinjer for ulike tilfeller av suksessivt samvirkende årsaker. Punkt 4.3.4 vil også omfatte tilfeller med simultant samvirkende årsaker.

Under punkt 4.3.3 og 4.3.4 vil retningslinjen også basere seg på årsaks kvalitet (eller hovedårsakslæren), i tillegg til at situasjonen kan betegnes som et tilfelle med suksessivt samvirkende årsaker.

4.3.2 Tilfeller med sammenblanding av årsaker

Den første retningslinjen som anis forutsetter at det foreligger sammenblanding av årsaker. En ytterligere implisitt forutsetning er at en av de sammenblandede årsakene er en naturulykke og skaden er en “følge” av denne naturulykken. Sammenblanding av årsaker beskriver egentlig tilfeller med simultant samvirkende årsaker.¹²⁹

Et hendelsesforløpet som resulterer i skade og som er en følge av en naturulykke følger av forarbeidene fra 1994¹³⁰ og er nevnt over i punkt 2. Hendelsesforløpet var følgende:

Storm --- > Regnvær --- > Skade på bygning.

Skaden på bygningen skyldtes “direkte” regnværet som ikke er en naturulykke. Dermed er erstatning etter § 4 første ledd utelukket. I eksempelet henger regnværet og stormen sammen, dvs. vindpåvirkningen (stormen) gjør at regnværet får den styrken og omfanget som gjør at regnværet kan gjøre skade. Selv om det kun er regnet som gjør skade på bygningen, vil disse skadene være skader som må sies å være en “nærliggende” følge av stormen fordi

---

¹²⁹ Se over i punkt 1.4.

¹³⁰ Ot.prp.nr.12 (1993-1994).

vindpåvirkningen og regnet er sammenblandet. I dette hendelsesforløpet er det i tillegg vanskelig å si noe om hvilken årsak som er den dominerende årsaken til skaden ettersom regnet og vindpåvirkningen kan sies å gi et like sterkt bidrag til skaden. Dette er et tilfelle med simultant samvirkende årsaker hvor begge årsaker gir sitt årsaksbidrag til samme tid og begge er nødvendige betingelser for skaden.¹³¹

Et annet hendelsesforløp hvor årsakene er sammenblandet er et hendelsesforløp som allerede er nevnt i punkt 3.5 om skred. Her var hendelsesforløpet følgende:

Naturlig masse raser ut --- > Fører til at menneskeskapt masse raser ut --- > Den menneskeskapt massen ødelegger et gjerde.

Det er kun den naturlige massen som utgjør “skred” i naturskadeerstatningslovens forstand.¹³² Dette innebærer at skadene på gjerdet ikke “direkte skyldes” et “skred” fordi det var den menneskeskapt massen (som ikke utgjør “skred”) som gjorde “direkte” skade på gjerdet. Det forsettes at den naturlige massen ligger ovenfor den menneskeskapt massen i en fjellside, og den naturlige massen raser ut først og på veien ned fjellsiden tar den med seg den menneskeskapt massen. Da blir spørsmålet om skadene på gjerdet er en “nærliggende følge” av at den naturlige massen raser ut når det er den menneskeskapt massen som “direkte” treffer gjerdet. Dersom det forutsettes at den naturlige massen og den menneskeskapt massen blandes sammen når den naturlige massen løsner den menneskeskapt massen, har vi å gjøre med simultant samvirkende årsaker. Dette taler for at skadene på gjerdet er en “nærliggende følge” av skredet på lik måte som med eksempelet ovenfor.

Begrunnelsen for at tilfeller med sammenblandede årsaker skal føre til at “nærliggende” vilkåret er oppfylt er at når det er liten avstand i tid og rom mellom årsakene (som er tilfelle ved sammenblandede årsaker), vil det også være kort avstand mellom naturulykken og skaden fordi den mellomliggende årsaksfaktoren som “direkte” gjør skade (som ikke utgjør en naturulykken) vil ha liten avstand til naturulykken (de er sammenblandet) og til skaden fordi den mellomliggende årsaksfaktoren gjør direkte skaden. Dette kan illustreres slik:

---

¹³¹ Hagstrøm og Stenvik (2015) s. 363-364.

¹³² Se punkt 3.4.2 for forankring.

Storm --- > Ligger nær regnet i tid og rom --- > Regnet ligger nær skaden på bygningen i tid og rom --- > Dette betyr at stormen ligger nært skaden på bygningen i tid og rom selv om regnet ikke er den direkte årsaken.

En tilsvarende analyse kan gjøres i relasjon til “skred”-eksempelet:

Naturlig masse raser ut --- > Ligger nær når den menneskeskapte massen raser ut i tid og rom --- > Den menneskeskapte massen ligger nær skaden på gjerdet i tid og rom --- > Dette betyr at den naturlige massen ligger nært skaden på gjerdet selv om den naturlige massen ikke er den direkte årsaken.

At nærhet i tid og rom mellom naturulykken og skaden (som vil være tilfelle ved simultant samvirkende årsaker) er et relevant moment ved vurderingen av om erstatning skal ytes med hjemmel i § 4 andre ledd er forenlig med ordlyden “nærliggende”.

Retningslinjen som her anlegges fortsetter at skadene er en “følge” av en naturulykke. Videre må naturulykken og den “direkte” årsak (som ikke utgjør en naturulykke) til skaden begge være nødvendig betingelser for skaden. I tillegg må begge årsakene inntreffe (noenlunde) simultant. I slike tilfeller taler mye for at skadene skal erstattes gjennom naturskadeerstatningsfondet fordi skadene er en “nærliggende følge” av naturulykken. Tilsvarende retningslinje kan anlegges også når det er flere enn to årsaker i hendelsesforløpet som leder til skaden. Også når det er tre eller flere årsaker i hendelsesforløpet er det en forutsetning for at retningslinjen at naturulykken er sammenblandet med den “direkte” årsaken til skaden.

4.3.3 Tilfeller der naturulykken er den dominerende årsaksfaktoren¹³³

Under denne retningslinjen er forutsetningen også at skaden er en “følge” av en naturulykke. Den direkte årsaken til skaden er imidlertid ikke en naturulykke og erstatning etter naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd er utelukket. Det som særpreger tilfellene under denne kategorien er at naturulykken setter i gang en annen årsak som igjen gjør skade. Begge

---

¹³³ Et slikt tilfelle kan sammenlignes med de problemstillingene som oppstår i forsikringsretten når både en dekket fare og en udekket fare er nødvendige betingelser for en skade. I slike tilfeller operer man med en hovedårsakslære og knytter kun ansvar til den årsaken som er den mest dominerende. Hvis den dekkede faren er den dominerende årsak, er forsikringselskapet ansvarlig for skaden. Se Wilhelmsen, Trine-Lise, *Årsaksprinsipper og tolkningsprinsipper i forsikringsretten*, Tidsskrift for erstatningsrett 2011 s. 228 – 258.

årsaker er nødvendige betingelser for skaden. Disse situasjonene kan betegnes for suksessivt samvirkende årsaker.¹³⁴ I tillegg er naturulykken den dominerende årsaken (eller mest vesentlige) sammenlignet med den direkte årsaken til skaden (som ikke er en naturulykke). Den direkte årsaken til skaden utgjør dermed en liten del av årsaksbildet.

“Nærliggende” er et vilkår som skal avgrense et ellers eksisterende erstatningsansvar, det innebærer at kravet til faktisk årsakssammenheng etter betingelseslæren er oppfylt. Når det imidlertid vanligvis skilles mellom vesentlige (eller dominerende) og uvesentlige (eller små) årsaker til skader, er det for å avgjøre om de minstekrav som stilles til faktisk årsakssammenheng etter betingelseslæren og vesentlighetskravet som er oppfylt.¹³⁵ Men skillet mellom “vesentlige og uvesentlige faktorer i hendingsgangen (...) vil gjelda omlag tilsvarende ved spørsmål om avgrensing mot fylgjeskader”.¹³⁶ Poenget er at hvorvidt de ulike årsakene utgjør vesentlig (eller dominerende) eller uvesentlige (eller liten) bidrag til skaden, vil ha betydning også i vurderingen av “nærliggende”, og ikke bare i vurderingen av “følge”.

137

Et første eksempel som kan tegnes opp der naturulykken er den dominerende (eller vesentligste) årsak bygger på eksempelet om skredene under punkt 3.5. Hendelsesforløpet kan være følgende:

Naturlig masse på 1000 tonn raser ut --- > Den naturlige massen på 1000 tonn løsner en menneskeskapt masse på 1 tonn --- > Den menneskeskapte massen gjør skade på et gjerdet.

Som nevnt ovenfor er det kun den naturlige massen som utgjør “skred”, altså en naturulykke i naturskadeerstatningslovens forstand. Den menneskeskapte massen er ikke en naturulykke og erstatning etter § 4 første ledd er dermed utelukket. Begge årsaksbidragene (den naturlige masse og den menneskeskapte) utgjør nødvendige betingelser for skaden på gjerdet. De inntreffer suksessivt og skiller seg derfra fra de tilfellene med simultant samvirkende årsaker under punkt 4.3.2. Det forutsettes at all kraften til den naturlige massen på 1000 tonn er nødvendig for å løsne den 1 tonn tunge menneskeskapte massen.

---

¹³⁴ Retningslinjen under punkt 4.3.2 gjaldt tilfeller med simultant samvirkende årsaker. Begge tilfeller følger betingelseslæren. Se over i punkt 1.4 for beskrivelse av betingelseslæren.

¹³⁵ Rt.1992 s. 64 og Nils Nygaard (2007) s. 325-326.

¹³⁶ Nygaard (2007) s. 355.

¹³⁷ Lødrup mener også at årsakenes vesentlighet i årsaksbildet kan systematiseres under rettslig avgrensning av erstatningsansvaret. Se Lødrup (2009) s. 342.

Det er stor forskjell på hvor store årsaksbidragene er til skaden. Tyngdemessig står de i et forhold 1000:1. Den naturlige massen utgjør dermed den dominerende (eller vesentligste) årsak og den menneskeskapt skapte massen utgjør en liten årsak (men samtidig nok til å oppfylle vilkåret “følge”).

Når den dominerende årsak til skaden er en naturulykke kan det være større grunn til å knytte erstatningsansvar til naturulykken. Grunnen til dette er at staten etter naturskadeerstatningsordningen skal dekke de skader som skyldes naturulykker (når lovens vilkår er oppfylt). Det er åpenbart at den naturlige massen sitt bidrag til skaden på gjerdet er det største bidraget til at skaden skulle inntreffe. Den eneste grunnen til at skaden på gjerdene ikke ble erstattet etter § 4 første ledd er at bestemmelsen krever direkte kontakt mellom naturulykken og skaden. Dette er ikke tilfelle i dette eksempelet, men ettersom § 4 andre ledd oppstiller et mildere krav til sammenheng mellom naturulykken og skaden vil tilfeller der naturulykken er den dominerende årsaksfaktoren i hendelsesforløpet være tilfeller som § 4 andre ledd skal fange opp.

Et annet eksempel hvor naturulykken er den dominerende årsak stammer, fra Statens Landbruksforvaltning sin utredning til ny naturskadelov.¹³⁸ Hendelsesforløpet er følgende:

Storm --- > Storm løsner bygningsdeler --- > Bygningsdelene gjør skade på et gjerde.

Det forutsettes at det kreves sterk storm for at bygningsdelene skal løsne og at bygningsdelene er små. I tillegg forutsettes det at når bygningsdelene er løsnet, er det kun gravitasjonen som gjør at bygningsdelene skader gjerdet. Skadene på gjerdet skyldes “direkte” bygningsdelene og skadene kan dermed ikke erstattes etter naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd. Spørsmålet er om skadene på gjerdet er en “nærliggende” følge av stormen.

Etter de nevnte forutsetninger (sterk storm og små bygningsdeler) utgjør naturulykken (stormen) en dominerende årsak i hendelsesforløpet. Årsakene (stormen og bygningsdelene) er suksessivt samvirkende fordi stormen sitt bidrag til skaden er ferdig når bygningsdelene har løsnet. Etter at bygningsdelene har løsnet er det kun gravitasjonen som gjør at bygningsdelene gjør skade på gjerdet. Det er altså ikke tale om simultant samvirkende årsaker slik som under punkt 4.3.2. Utgangspunktet er dermed at skadene på gjerdet ikke er en “nærliggende følge”

---

¹³⁸ Utredning ny naturskadelov 2008.

av stormen. Likevel er stormen den dominerende årsaken i hendelsesforløpet som taler for at skadene er en “nærliggende følge” av naturulykken.

Sivilombudsmannen forstår kravet til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden som et spørsmål om hvor “sentral naturulykken” er i årsaksbildet.¹³⁹ At Sivilombudsmannen legger en slik fortolkning til grunn taler for at når naturulykken er den sentrale (eller dominerende) årsaken til skaden bør dette ende med at erstatning innvilges etter naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd.

Retningslinjen som her anlegges fortsetter at skadene er en “følge” av en naturulykke. Videre må naturulykken og den “direkte” årsak (som ikke utgjør en naturulykke) til skaden begge være nødvendig betingelser for skaden. Naturulykken og den direkte årsaken opptrer suksessivt som vil si at naturulykken sitt årsaksbidrag er ferdig når den direkte årsak gjør skade. Et videre krav er at naturulykken kan karakteriseres som den mest dominerende årsaken i hendelsesforløpet. Når disse forutsetningene er oppfylt, taler mye for at skadene er en “nærliggende” følge av en naturulykke, slik at årsakskravet i § 4 andre ledd er oppfylt.

Tilsvarende retningslinje kan anlegges også når det er flere enn to årsaker i hendelsesforløpet som leder til skaden. Også når det er tre eller flere årsaker i hendelsesforløpet er det en forutsetning for retningslinjen at naturulykken er den dominerende årsaken i årsaksbildet, selv om det er mange suksessivt samvirkende årsaker som leder til skaden.

4.3.4 Tilfeller der naturulykken utgjør en mindre viktig del av årsaksbildet

Særpreget ved tilfellene under denne kategorien er at naturulykken utgjør en mindre viktig (eller liten) del av hendelsesforløpet frem mot skaden. Denne gruppen tilfeller kan omfatte både tilfeller med simultant samvirkende årsaker og suksessivt samvirkende årsaker.

Eksempler på hendelsesforløp hvor naturulykken utgjør en mindre viktig (eller liten) del av hendelsesforløpet er følgende: (eksemplene er basert på eksempler som er brukt over i punkt 4.3.2 og 4.3.3)

---

¹³⁹ Somb-2003-96. Saken og uttalelsen er presentert ovenfor under punkt 2.

Naturlig masse på 1 tonn raser ut --- > Den naturlige massen på 1 tonn løsner en menneskeskapt masse på 1000 tonn --- > Den menneskeskapte massen gjør skade på et gjerdet.

Og:

Storm --- > Løsner en stor del av et bygningskompleks --- > Delen fra bygningskomplekset skader et gjerde.

I begge eksemplene utgjør naturulykken en liten del av årsaksbildet sammenlignet med den direkte årsak til skaden. At naturulykken utgjør en liten del av årsaksbildet er en forutsetning for denne retningslinjen. I tillegg er det en forutsetning for denne retningslinjen at skadene er en “følge” av en naturulykke. Det siste innebærer at naturulykken må være en “nødvendig betingelse” for skaden. Dette innebærer også at naturulykken må “framstå som et såpass vesentlig element i årsaksbildet at det er naturlig å knytte ansvar til den”.¹⁴⁰ Naturulykken oppfyller minstekravene til årsakssammenheng mellom naturulykken og skaden innenfor denne kategorien (slik at “følge” er oppfylt), men naturulykken utgjør fortsatt en mindre viktig del av årsaksbildet slik at denne retningslinjen kan anlegges.

Der naturulykken utgjør en liten del av årsaksbildet, enten ved suksessivt samvirkende årsaker eller simultant samvirkende årsaker, er retningslinjen at skaden ikke er en “nærliggende følge” av en naturulykke. Begrunnelsen er at avstanden mellom naturulykken og skaden blir for stor.¹⁴¹ I punkt 4.2 ble det konkludert med at samspillet mellom årsakene og årsaker, både i antall og omfang, som er mellom naturulykken og skaden er av interesse ved vurderingen av “nærliggende”.

Ettersom det er en dominerende årsak mellom naturulykken og skaden eksisterer det en årsak som er av stort omfang mellom naturulykken og skaden. Dette begrunner at skadene ikke er en “nærliggende” følge av en naturulykke når naturulykken er en liten del av årsaksbildet/hendelsesforløpet frem mot skaden.

4.3.5 Suksessive samvirkende årsaker

---

¹⁴⁰ Sitatet er hentet fra Rt.1992 s. 64 (P-pilledom II).

¹⁴¹ At det er mulig å gradere ulike årsaksfaktorer (eller årsaksbidraget til skaden) ut ifra hvor store de er, er ikke en ukjent tanke i norsk rett. Se Astrup Hoel, Hovedårsaksprinsippet, 1937, s. 7-9 og s. 15-16.

Suksessive samvirkende årsaker foreligger der en årsak utløser en annen årsak som igjen gjør skade. Suksessive samvirkende årsaker har blitt nevnt ovenfor i punkt 4.3.3 og 4.3.4, men da i forbindelse med tilfeller der naturulykken henholdsvis utgjør en dominerende og mindre viktig (eller liten) del i årsaksbildet. Når naturulykken er den dominerende årsaken i årsaksbildet vil skaden ofte måtte anses som en “nærliggende” følge av en naturulykke. I motsatt fall er skaden ikke en “nærliggende” følge av en naturulykke der naturulykke utgjør en mindre viktig (eller liten) del av årsaksbildet.

Under dette punktet 4.3.5 skal det imidlertid oppstilles en retningslinje for tilfeller med suksessivt samvirkende årsaker uten at naturulykken (eller andre årsaker) utgjør noe spesielt stort eller lite årsaksbidrag til skaden.

Forutsetningen for at denne retningslinjen skal inntre er at de aktuelle skadene er en “følge” av en naturulykken. Den direkte årsaken til skaden er imidlertid ikke en naturulykke slik at erstatning etter naturskadeerstatningsloven § 4 første ledd er utelukket. I tillegg inntreffer ikke naturulykken og andre årsaker (noenlunde) samtidig, og årsakene gir et noenlunde likt bidrag til skaden.

Retningslinjen som anlegges ved suksessivt samvirkende årsaker som gjør skade er at skaden ganske enkelt ikke er å anse som en “nærliggende” følge av en naturulykke slik at erstatning etter naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd er utelukket. Begrunnelsen for denne retningslinjen er at ved suksessivt samvirkende årsaker vil det generelt være relativt stor avstand mellom naturulykken og skaden.

Det er en rekke hendelsesforløp som er presentert over i punkt 2 som er eksempler på suksessive samvirkende årsaker. Et hendelsesforløp hvor det er stor avstand mellom naturulykken og skaden er følgende:¹⁴²

Ras --- > Raset ødelegger et lagerhus --- > Varene i lagerhuset må lagres utendørs --- > Varene blir skadet fordi de er lagret utendørs.

Raset er en årsak som setter i gang neste årsak som er flytting av varene som igjen gjør at varene kan bli ødelagt av en ytterligere destruerende årsak. Over i punkt 4.2 ble det konkludert med at antall årsaker mellom naturulykken og skaden er av betydning ved

---

¹⁴² Fra NUT 1959:2 s. 50.

vurderingen av “nærliggende”. I dette hendelsesforløpet er flytting av varene og den destruerende årsak årsaker som ligger mellom naturulykken (raset) og skaden (på varene). Avstanden mellom naturulykken og skaden i tid og rom blir for stor til at skadene er en “nærliggende” følge av naturulykken.

Et annet hendelsesforløp hvor årsakene er suksessive, samvirkende årsaker er følgende:¹⁴³

Storm --- > Storm velter tre --- > Tre gjør skade på innretninger i tilknytning til jordbæråker.

Stormen er en årsak som setter i gang neste årsak som er at treet velter som igjen gjør skade på innretningene. Avstanden mellom naturulykken (stormen) og skaden (på innretningene) er mindre enn i det forrige eksempelet fordi det er færre årsaker mellom naturulykken og stormen. I tillegg er det mindre tid som går mellom naturulykken og skaden enn det som er tilfelle i forrige eksempel. Dette kan tale for at skadene i dette eksempelet er en «nærliggende» følge av en naturulykke.

Likevel er avstanden mellom naturulykken og skaden for stor til at skadene på innretningene kan være en «nærliggende» følge av naturulykken. Dette er i tråd med den retningslinjen som er nevnt over om at ved suksessivt samvirkende årsaker uten at naturulykken er den dominerende årsaken i årsaksbildet er skader ikke en «nærliggende» følge av en naturulykke. Det kan selvsagt oppstå unntak fra denne retningslinjen.

Et tredje hendelsesforløp hvor årsakene er suksessive samvirkende årsaker er følgende¹⁴⁴:

Storm --- > Veltet tre --- > Tre ødelegger et gjerde.

Stormen er en årsak som setter i gang neste årsak som er at treet velter som igjen gjør skade på et gjerde. Avstanden mellom naturulykken (stormen) og skaden (på gjerdet) er mindre enn i det første eksempelet fordi det er færre årsaker mellom naturulykken og stormen.

Dette hendelsesforløpet kom opp for Frostating Lagmannsrett i 2014. Lagmannsretten konkluderte med at skadene på gjerdet ikke “direkte skyld[t]es” stormen og dermed ble ikke erstatning etter § 4 første ledd innvilget. Lagmannsretten nevnte imidlertid at:

---

¹⁴³ Fra Somb-2003-96.

¹⁴⁴ Fra LF-2014-49738.

«(...) samtidig som det med henvisning til Sivilombudsmannens sak SOMB-2003-96 innføres en unntaksbestemmelse som gir grunnlag for at tilfeller som her, hvor et tre faller under storm og gjør skade på noe kan dekkes.»

Unntaksbestemmelsen som lagmannsretten nevner er naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd. Lagmannsretten påstår videre at når et tre faller under storm og gjør skade er dette skader som er en «nærliggende» følge av stormen. Dette er en betrakning som kan kritiseres ut ifra det som er kommet frem til i denne avhandlingen. Når et tre faller under storm og gjør skade er det i tid og rom ikke så stor avstand mellom naturulykken og skaden, men hendelsesforløpet kan fortsatt karakteriseres som suksessivt samvirkende årsaker og ut ifra de retningslinjer som er oppstilt under 4.2 og 4.3 så skal skadene dermed ikke gi erstatning (med mindre naturulykken er den dominerende årsaken i hendelsesforløpet).

4.3.6 Oppsummering

Retningslinjene kan oppsummeres på følgende måte:

- 1) Ved sammenblandede årsaker, altså simultant samvirkende årsaker, der naturulykken ikke utgjør en liten del av hendelsesforløpet er den aktuelle skaden en “nærliggende” følge av en naturulykke.
- 2) Ved suksessivt samvirkende årsaker, der naturulykken utgjør en dominerende del av hendelsesforløpet er den aktuelle skaden en “nærliggende” følge av en naturulykke.
- 3) Ved simultant samvirkende årsaker, der naturulykken utgjør en dominerende del av hendelsesforløpet er den aktuelle skaden en “nærliggende” følge av en naturulykke.
- 4) Ved simultant samvirkende årsaker og suksessivt samvirkende årsaker, der naturulykken utgjør en liten del av hendelsesforløpet er den aktuelle skaden ikke en “nærliggende følge” av en naturulykke.
- 5) Ved suksessivt samsvirkende årsaker, der naturulykken ikke utgjør en dominerende del av hendelsesforløpet er den aktuelle skaden ikke en “nærliggende” følge av en naturulykke.

Og kan illustreres slik.¹⁴⁵

Årsaks kvalitet	Simultant samvirkende årsaker	Suksessivt samvirkende årsaker
Naturulykken utgjør en liten del av hendelsesforløpet	Kravet til “nærliggende” følge er ikke oppfylt	Kravet til “nærliggende” følge er ikke oppfylt
Naturulykken utgjør hverken en liten del eller en dominerende del av hendelsesforløpet	Kravet til “nærliggende” følge er oppfylt	Kravet til “nærliggende” følge er ikke oppfylt
Naturulykken utgjør den dominerende delen av hendelsesforløpet	Kravet til “nærliggende” følge er oppfylt	Kravet til “nærliggende” følge er oppfylt

---

¹⁴⁵ Illustrasjonen tar kun sikte på å være et pedagogisk hjelpemiddel for å forstå budskapet i min avhandling. Den skal på ingen måte ta sikte på å kunne bli brukt til å løse konkrete juridiske problemstillinger.

5 Litteraturliste

A. Lover

Referanser

1961-loven	Lov om sikring mot og erstatning for naturskader 9. juni 1961 nr. 24
1994-loven	Lov om sikring mot og erstatning for naturskader 25. mars 1994 nr. 7
2014-loven / Naturskadeerstatningsloven	Lov om erstatning for 15.august 2014 naturskader nr. 59
Naturskadeforsikringsloven	Lov om naturskadeforsikring 16.juni 1989 nr. 70
Aksjeloven	Lov om aksjeselskaper 13.juni 1997 nr.44
Skadeerstatningsloven	Lov om skadeerstatning 13. juni 1969 nr.26

B. Lovforarbeid

Referanser

NUT 1959: 2	NUT 1959: 2 Innstilling om sikring mot erstatning for naturskader
Ot.prp. nr. 36 (1960-61)	Ot.prp. nr.36 (1960-61) Om lov om erstatning for naturskader m.v
NOU 1974: 9	NOU 1974: 9 Erstatning for naturskader
Ot.prp. nr. 46 (1978-1979)	Ot.prp. nr. 46 (1978-1979)

Ot.prp. nr.12 (1993-1994)

Ot.prp. nr.12 (1993-1994) Om lov om sikring mot og erstatning for naturskader (naturskadeloven)

Utredning ny naturskadelov 2008

Utredning ny naturskadelov 2008, Statens Landbruksforvaltning, avgitt 30. april 2004

Prop. 80 L (2013-2014)

Prop.80 L (2013–2014) Lov om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven)

Innst. 245 L (2013-2014)

Innst. 245 L (2013-2014) Innstilling fra næringskomiteen om lov om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven)

Lovvedtak 94 (2013-2014)

Lovvedtak 94 (2013-2014) Lov om erstatning for naturskader (naturskadeerstatningsloven)

C.Rettsavgjørelser

i. Rettstidende

Rt. 1973 s. 1268

Rt. 1992 s. 64

Rt. 2011 s. 105

ii. Utrykte dommer

LG-2015-102574

LF-2014-49738

iii. Nemndsuttalelser

NSK Klagenemnda for Naturskadesaker

NSK-2017-22960

NSK-2017-40452

NSK-2017-22960

NSK-2017-38899

NSK-2018-2685

NSK-2017-64189

NSK-2017-20668

NSK-2017-20357

NSK-2017-24847

NSK-2016-25970-1

NSK-2017-39714

NSN Ankenemnda for Statens Naturskadefond

NSN-2010-12751

iv. Ombudsmannsuttalelser

Sivilombudsmannens årsmelding referat av saker – Somb 2003 96 (2003 s.304) – Tidligere referanse (2004/2356)

Dokumenter knyttet til Somb 2003 96:

Ombudsmannens brev 31. august 2005 til Ankenemnda for Statens Naturskadefond (sak 2004/2356 dokument 11) – Vedlegg 2

Ombudsmannens brev 6. februar 2006 til Ankenemnda for Statens Naturskadefond (sak 2004/2356 dokument 16) – Vedlegg 3

D.Litteratur

i. Bøker

Referanser

Stang (1918)	Stang, Fredrik, <i>Skade voldt av flere</i> , (Kristiania 1918)
Stang (1919)	Stang, Fredrik, <i>Erstatningsansvar</i> , (Kristiania 1919)
Hoel (1929)	Hoel, Astrup, <i>Risiko og ansvar</i> , (Oslo 1929)
Hoel (1937)	Hoel, Astrup, <i>Hovedårsaksprinsippet</i> , (Oslo 1937)
Andersen (1970)	Andersen, Kristen, <i>Skadeforvoldelse og Erstatning</i> , (Oslo 1970)

Fleischer (1998)	Fleischer, Carl August, <i>Rettskilder og juridisk metode</i> , (Oslo 1998)
Eckhoff (2001)	Eckhoff, Torstein v/ Helgesen Jan, <i>Rettskildelære</i> , 5. utgave (Oslo 2001)
Nygaard (2007)	Nygaard, Nils, <i>Skade og ansvar</i> , 6. utgave (Bergen 2007)
Lødrup (2009)	Lødrup, Peter, <i>Lærebok i Erstatningsrett</i> , 6. utgave (Oslo 2009)
Wilhelmsen (2011)	Wilhelmsen, Trine-Lise, <i>Årsaksproblemer i erstatningsretten – årsakslærer, formålsbetraktninger og økonomisk effektivitet</i> , (Oslo 2011)
Askeland (2011)	Askeland, Bjarte, <i>Tapsfordeling og regress ved erstatningsoppgjør</i> , (Bergen 2006)
Hagstrøm og Stenvik (2015)	Hagstrøm, Viggo og Stenvik, Are, <i>Erstatningsrett</i> , 1. utgave, (Oslo 2015)

ii. Artikler

Askeland, Bjarte, ”Om rettsdogmatisk metode og sammenligning”, *Undring og erkjennelse: Festskrift til Jan Fridthjof Bernt*, 2013 s. 15-25

Bjørn Engstrøm, «Kravet til årsakssammenheng – særlig om hovedårsakslæren», *Tidsskrift for erstatningsrett*, nr.1-2 2007 s.64-84

Graver, Hans Petter, «Vanlig juridisk metode? Om rettsdogmatikken som juridisk sjanger», *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, 2008 s. 1-30

Mæhle, Synne, ”Gjelder det andre regler for rettslig argumentasjon i rettsdogmatikken enn for domstolene”, *Jussens Venner* 2004 s.329 -342

Wilhelmsen, Trine-Lise, “Årsaksprinsipper og tolkningsprinsipper i forsikringsretten”, *Tidsskrift for erstatningsrett* 2011 s. 228 – 258

E. Annet

i. E-post

E-post 18. oktober 2018, fra Sandra Alnes, Seniorrådgiver, Landbruksdirektoratet – Vedlegg I

ii. Håndbøker og informasjonsskriv

Håndbok i naturskadeforsikring – Utgitt av skadeutvalget i Norsk Naturskadepool – 3.opplag februar 2001

Naturskade og erstatning, En orientering utgitt av Norsk Naturskadepool og Landbruksdirektoratet, se internettside <https://www.naturskade.no/siteassets/forside/felles-brosjyre-nnp-og-ldir.pdf>

iii. Interenettsider

<https://no.wikipedia.org/wiki/Kulvert> (09. desember 2018)

<https://snl.no/isgang> (09. desember 2018)

6 Vedlegg

VEDLEGG I

Emne **SV: SV: Masteroppgave - Naturskadeerstatning**
Frå Alnes, Sandra <Sandra.Alnes@landbruksdirektoratet.no>
Til _____@student.uib.no>
Dato 2018-10-18 10:57

Hei,

§ 4 annet ledd i den nye naturskadeerstatningsloven (fra 1.1.2017) er så langt ikke blitt anvendt som hjemmel for å tilkjenne erstatning. Som du kanskje har lest i prop. 80 L på side 38 skal det mye til: ".et snevert unntak fra årsakskravet for å unngå svært urimelige resultat for skadelidte som følge av at skaden ikke anses å direkte skyldes en naturulykke. Dette fremgår nå av forslaget § 4 andre ledd. Unntaksbestemmelsen forutsetter at det har skjedd en naturulykke og at skaden er en nærliggende følge av naturulykken. Departementet legger til grunn at bestemmelsen praktiseres strengt slik at dagens etablerte forståelse av årsakskravet ikke uthules, jf. ordlyden «i særlige tilfeller»"

Spennende å høre at du skriver om naturskadeerstatning, og om det er noe mer du lurer på må du bare spørre.

Med hilsen
Sandra Alnes
Seniorrådgiver

Landbruksdirektoratet / Eanandoallodirektoráhtta / Norwegian Agriculture Agency
Seksjon landbruks- og naturskadeerstatning/Seksjon arealbruksutvikling
Telefon +47 78 60 60 89
sandra.alnes@landbruksdirektoratet.no
www.landbruksdirektoratet.no

-----Opprinnelig melding-----
Fra: _____ [mailto:_____@student.uib.no]
Sendt: 16. oktober 2018 14:29
Til: Alnes, Sandra <Sandra.Alnes@landbruksdirektoratet.no>
Emne: Fwd: SV: Masteroppgave - Naturskadeerstatning

Hei!

Se bakgrunnen for at jeg kontakter deg nedenfor.

Det jeg lurer på er om Klagenemnda for naturskadesaker (eller SLF i første instans) har benyttet seg av naturskadeerstatningsloven § 4 andre ledd som grunnlag for å innvilge erstatning/ta en klage til følge og deretter om det er mulig å få tilsendt de relevante avgjørelsene/vedtakene.

Tusen takk for hjelp,

Det er ikke noe hastverk

Mvh

----- Opphavleg melding -----
Emne: SV: Masteroppgave - Naturskadeerstatning
Dato: 2018-10-16 13:57
Frå: Trine Buttingsrud Mathiesen <buttingsrud@buttingsrud.no>
Til: _____@student.uib.no>

Hei.

Jeg har dessverre ikke kopi av vedtakene som er fattet og fører heller ingen oversikt over hvilke hjemmel vi bruker nå vi evt. tar en klage til følge.

Jeg vil anbefale at du kontakter Landbruksdirektoratet ved Sandra Alnes.

VEDLEGG II

Ankenemnda for Statens naturskadefond
Postboks 8140 Dep
0033 OSLO

2004/2356

Hans Christian Koss

31.08.2005

NATURSKADEERSTATNING - FASTHOLDELSE AV VEDTAK

Ombudsmannen viser til tidligere korrespondanse, senest Ankenemnda for Statens naturskadefonds brev hit 23. juni 2005.

Ombudsmannen har registrert at ankenemnda ikke har funnet å kunne følge anbefalingen gitt i uttalelsen 4. november 2003. Ankenemnda har begrunnet sitt standpunkt med at nemnda konsekvent har fortolket naturskadeloven slik at bare skader som er direkte påført av storm erstattes. Som dokumentasjon for denne praksisen har ankenemnda vedlagt én klagesak, ankenemndas klagesak 21/96, samt ankenemndas brev 20. august 1986 til ombudsmannen.

Ombudsmannen har gjennomgått saken på nytt, og funnet det nødvendig å følge opp saken videre. På den bakgrunn inviteres ankenemnda til et møte med ombudsmannen på ombudsmannens kontor. Klagenemndas sekretariat bes kontakte ombudsmannens sekretær, Kari Woldsund, for å avtale tidspunkt for møtet. I lys av den lange saksbehandlingstiden som har gått, bes det om at møtet søkes avholdt så snart som mulig, og senest innen utløpet av oktober måned.

For ombudsmannen

Bjørn Dæhlin
kontorsjef

Hans Christian Koss
seniorrådgiver

Gjenpart: Jostein Seljehaug

Ankenemnda for Statens Naturskadefond
v/Statens landbruksforvaltning
Postboks 8140 Dep
0033 OSLO

2004/2356

200403240-/371.2

Jan Gunnar Aschim

06.02.2006

NATURSKADEERSTATNING – JOSTEIN SELJEHAUG

Ombudsmannen viser til møte på kontoret her 15. desember 2005 der nemndas leder Marte Reier, nestleder Ann Gunn Edvardsen og rådgiver Halvard Filbakk, og kontorsjef Bjørn Dæhlin og seniorrådgiver Hans Christian Koss deltok.

På bakgrunn av møtet har ombudsmannen kommet til at den videre behandling av saken må avsluttes herfra nå. Ombudsmannen er fortsatt av den mening at den forvaltningspraksis nemnda har vist til for å underbygge sin avgjørelse om å avslå dekning av Seljehaug's krav, bygger på en nokså restriktiv forståelse av naturskadelovens ordlyd om at (bare) skade som «direkte skyldes» naturulykke, vil være omfattet av ordningen. På møtet ble det imidlertid avklart – selv om det etter ombudsmannens syn ikke er lagt frem tydelig dokumentasjon – at praksis er lang og konsekvent for denne typen situasjoner og for lignende eller parallelle tilfeller. Det ble bl.a. vist til at vind som blåser på regn slik at dette av den grunn trenger inn i for eksempel bygninger og forvolder skade, heller ikke vil bli ansett «direkte» forårsaket av naturulykke.

Lovens ordlyd eller dens forarbeider gir neppe så klare holdepunkter at det kan legges til grunn at den forvaltningspraksis som følges – og som også er gjort gjeldende i Seljehaug's sak – er i strid med lovens regel. Skaden i Seljehaug's sak synes å ha medført et økonomisk tap på skadet utstyr på ca. kr 8000. Ut fra dette ligger det heller ikke til rette for at ombudsmannen skal anbefale søksmål i denne saken.

Gjenpart av dette brevet er sendt Jostein Seljehaug. Saken er med dette avsluttet her.

For ombudsmannen

Bjørn Dæhlin
kontorsjef

Jan Gunnar Aschim
førstekonsulent

Gjenpart: Jostein Seljehaug